Sygn. akt VII AGa 1387/18

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VII Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Magdalena Sajur-Kordula (spr.)

Sędziowie SA Aldona Wapińska

SA Maciej Dobrzyński

Protokolant: praktykant absolwencki Magdalena Wójcicka

po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. w O.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 10 października 2017 r.

sygn. akt XVII AmA 48/14

I. ***oddala obie apelacje,***

II. ***znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego.***

Sygn. akt VII AGa 1387/18

UZASADNIENIE

Decyzją RLU Nr (...) z dnia 31 grudnia 2013 r. pozwany Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko (...) S.A. z siedzibą w O.:

I. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 roku (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.) uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, bezprawne działania (...) S.A. z siedzibą w O., polegające na:

1. niepodawaniu na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego zawieranego za pomocą wzorca Umowy o limit pożyczkowy nr... informacji o „opłacie administracyjnej za czynności związane z uruchomieniem okresu rozliczeniowego", będącej prowizją pobieraną rzez (...) S.A., którą konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, co stanowi naruszenie art. 13 ust. 1 pkt 10 w zw. art. 14 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126, poz. 715 ze zm.);

2. niepodawaniu w umowach kredytu konsumenckiego, zawieranych za pomocą wzorca Umowy o limit pożyczkowy nr... - informacji o wysokości rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, co stanowi naruszenie art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126, poz. 715 ze zm.) i nakazał zaniechanie jej stosowania.

II. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 roku (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.) uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, bezprawne działania (...) S.A. z siedzibą w O., polegające na:

1. wprowadzeniu konsumenta w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitą kwotą kredytu, a całkowitym kosztem kredytu, poprzez prezentowanie w Umowie o limit pożyczkowy nr... informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu, co może powodować lub powoduje podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji, której inaczej by nie podjął, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa w art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. nr 171, poz. 1206);

2. podawaniu konsumentowi w Umowie o limit pożyczkowy nr... nieprawdziwej informacji o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, poprzez prezentowanie informacji o jej wysokości wyliczonej przy błędnym założeniu, że kredytowane koszty kredytu powinny zostać uwzględnione w kwocie wypłaty, o której mowa w załączniku nr 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, co może powodować lub powoduje wprowadzenie przeciętnego konsumenta w błąd i podjęcie przez niego decyzji, której inaczej by nie podjął, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 oraz art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. nr 171 poz. 1206) i nakazał zaniechanie jej stosowania.

II. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 roku (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.), uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działania (...) S.A. z siedzibą w O., polegające na stosowaniu we wzorcu umownym Umowa o limit pożyczkowy nr..., następujących postanowień:

1. (...) zastrzega sobie prawo do dokonywania zmian w CENNIKU w okresie obowiązywania UMOWY, przy wystąpieniu przynajmniej jednej z wymienionych przyczyn: istotna zmiana stawek w cennikach większości firm konkurencyjnych, zmiana przepisów prawa, w szczególności przepisów podatkowych i rachunkowych dotyczących działalności (...), zmiana poziomu inflacji bądź innych warunków makroekonomicznych, zmiana zakresu lub formy świadczonych usług."

2. „Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności wynikających z niniejszej umowy w przypadku opóźnień i braku spłaty w terminie według tabeli kosztów windykacyjnych, tj. 5 zł jednorazowy monitoring telefoniczny; 20 zł upomnienie; 40 zł pierwsze wezwanie do zapłaty; 60 zł drugie wezwanie do zapłaty; 80 zł ostateczne wezwanie do zapłaty; 100 zł rozwiązanie umowy; 150 zł wezwanie przedprocesowe; 300 zł koszty windykacji w przypadku konieczności osobistego kontaktu pracownika bądź współpracownika (...),

które są postanowieniami wpisanymi do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479 [45] ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) i nakazał zaniechanie jej stosowania.

IV. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 roku (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.) uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działania (...) S.A. z siedzibą w O., polegające na:

stosowaniu „opłaty za prowadzenie rachunku technicznego", której nie odpowiada osobne świadczenie ze strony pożyczkodawcy, co stanowi naruszenie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. Nr 153, poz. 1503 ze zm.) i nakazał zaniechanie jej stosowania.

V. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 roku (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.) uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, bezprawne działania (...) S.A. z siedzibą w O., polegające na nie zamieszczeniu w stosowanym wzorcu umownym:

1. Umowie o pożyczkę gotówkową nr ... (stosowanym do 17 grudnia 2011 r.)

informacji dotyczącej zasad i terminów spłat pożyczki zaciągniętej u przedsiębiorcy (...) S.A., co narusza art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081),

2. Umowie o pożyczkę gotówkową nr ...(stosowanym od 18 grudnia 2011 r. do 5 lutego 2012 r.)

informacji dotyczącej zasad i terminów spłat pożyczki zaciągniętej u przedsiębiorcy (...) S.A., co stanowi naruszenie art. 30 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z dnia 17 czerwca 2011 r.) i stwierdził zaniechanie jej stosowania:

- w odniesieniu do postanowienia określonego w pkt V.l. z dniem 18 grudnia 2011 r.

- w odniesieniu do postanowienia określonego w pkt V.2. z dniem 6 lutego 2012 r.

VI. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 roku (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.) uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, bezprawne działania (...) S.A. z siedzibą w O., polegające na:

1. niewłaściwym określaniu całkowitego kosztu pożyczki przy zawieraniu umów o pożyczkę gotówkową za pomocą wzorca umownego Umowa o pożyczkę gotówkową nr... (stosowanego od 18 grudnia 2011 r. do 5 lutego 2012 r.), co może powodować lub powoduje podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji, której inaczej by nie podjął, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. nr 171 poz. 1206).

1. na błędnym określaniu rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (RRSO) w umowach zawieranych za pomocą wzorca umownego Umowa o pożyczką gotówkową nr.... (stosowanego od 18 grudnia 2011 r. do 5 lutego 2012 r.), co może powodować lub powoduje podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji, której inaczej by nie podjął, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. nr 171 poz. 1206) i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 6 lutego 2012 r.

VII. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 roku (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.) uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, (...) S.A. z siedzibą w O., polegające na stosowaniu w niżej wskazanych wzorcach umownych:

a) Umowa o pożyczką gotówkową nr ... (stosowany do 17 grudnia 2011 r.)

b) Umowa o pożyczką gotówkową nr ... (stosowanym od 18 grudnia 2011 r. do 5 lutego 2012 r.)

c) Umowa o prowadzenie rachunku technicznego nr ...

postanowień o treści:

Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności wynikających z niniejszej umowy w przypadku opóźnień i braku spłaty w terminie według tabeli kosztów windykacyjnych, tj. 5 zł jednorazowy monitoring telefoniczny; 20 zł upomnienie; 40 zł pierwsze wezwanie do zapłaty; 60 zł drugie wezwanie do zapłaty; 80 zł ostateczne wezwanie do zapłaty; 100 zł rozwiązanie umowy; 150 zł wezwanie przedprocesowe; 300 zł koszty windykacji w przypadku konieczności osobistego kontaktu pracownika bądź współpracownika (...);"

2. Umowa o pożyczkę gotówkową nr ... (stosowany do 17 grudnia 2011 r. - pkt 15) postanowienia o treści:

„Korespondencja (...) skierowana do Pożyczkobiorcy, nieodebrana z powodu powiadomienia Pożyczkodawcy o zmianie adresu będzie uważana za skutecznie doręczoną."

które są postanowieniami wpisanymi do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} ustawy- z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. nr 43, poz. 296 ze zm.),

i stwierdził zaniechanie jej stosowania:

- w odniesieniu do postanowienia określonego w pkt VI. 1.a. z dniem 24 października 2011 r.

- w odniesieniu do postanowienia określonego w pkt VI.l.b. z dniem 6 lutego 2012 r.

- w odniesieniu do postanowienia określonego w pkt VI.1.c. z dniem 22 marca 2013 r.

- w odniesieniu do postanowienia określonego w pkt VI.2. z dniem 18 grudnia 2011 r.

VIII. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.) nałożył na (...) S.A. z siedzibą w O., karę pieniężną:

1. z tytułu naruszenia zakazu o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji karę pieniężną w wysokości: 29.008,00 zł, płatną do budżetu Państwa;

2. z tytułu naruszenia zakazu o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie II sentencji karę pieniężną w wysokości: 54.390,00 zł, płatną do budżetu Państwa;

3. z tytułu naruszenia zakazu o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie III sentencji karę pieniężną w wysokości: 18.130,00 zł, płatną do budżetu Państwa;

2. z tytułu naruszenia zakazu o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie IV sentencji karę pieniężną w wysokości: 36.259,00 zł, płatną do budżetu Państwa;

3. z tytułu naruszenia zakazu o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie V sentencji karę pieniężną w wysokości: 22.562,00 zł, płatną do budżetu Państwa.

4. z tytułu naruszenia zakazu o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie VI sentencji karę pieniężną w wysokości: 42.303,00 zł, płatną do budżetu Państwa;

5. z tytułu naruszenia zakazu o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie VII sentencji karę pieniężną w wysokości: 14.101,00 zł, płatną do budżetu Państwa.

Wyrokiem z dnia 10 października 2017r. Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów: uchylił zaskarżoną decyzję w zakresie pkt III, VII, VIII.3 i VIII.7; oddalił odwołanie w pozostałej części; zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 252 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 408 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sąd I instancji oparł swe rozstrzygnięcie na podstawie następujących ustaleń i rozważań prawnych:

(...) S.A. z siedzibą w O., jest przedsiębiorcą wpisanym do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem (...). Przedmiotem działalności przedsiębiorcy jest świadczenie usług finansowych tj. udzielanie pożyczek gotówkowych. Przedsiębiorca prowadzi swoją działalność na terenie całego kraju, poprzez oddziały sprzedaży bezpośredniej, działające pod marką KredytOK oraz (...).

W zakresie świadczonych usług Spółka posługuje się wzorcami umów. Przedmiotem analizy były następujące wzorce:

- Umowa o pożyczkę gotówkową nr... (uzyskana w toku postępowania wyjaśniającego przed Prezesem UOKiK, stosowana do 17 grudnia 2011 r.)

- Umowa o pożyczkę gotówkową nr... (uzyskana w toku postępowania wyjaśniającego przed Prezesem UOKiK, stosowana od 18 grudnia 2011 r. do 05 lutego 2012 r.,)

- Umowa o limit pożyczkowy nr... (uzyskana w toku postępowania wyjaśniającego przed Prezesem UOKiK, stosowana do chwili obecnej,)

- Umowa o prowadzenie rachunku technicznego nr ... (uzyskana w toku postępowania wyjaśniającego przed Prezesem UOKiK, stosowana do chwili obecnej)

We wzorcu Umowa o limit pożyczkowy nr... Spółka stosowała postanowienie o treści:

(...) zastrzega sobie prawo do dokonywania zmian w CENNIKU w okresie obowiązywania UMOWY, przy wystąpieniu przynajmniej jednej z wymienionych przyczyn: istotna zmiana stawek w cennikach większości firm konkurencyjnych, zmiana przepisów prawa, w szczególności przepisów podatkowych i rachunkowych dotyczących działalności (...), zmiana poziomu inflacji bądź innych warunków makroekonomicznych, zmiana zakresu lub formy świadczonych usług.",

które z dniem 22 marca 2013 r. uzyskało następujące brzmienie:

(...) zastrzega sobie prawo zmiany CENNIKA w okresie obowiązywania UMOWY w przypadku wzrostu rzeczywistych kosztów składających się na daną pozycję w CENNIKU, tj. w przypadku zmiany lub wprowadzenia nowych przepisów prawa lub wzrostu faktycznych kosztów poniesionych przez (...) w związku ze świadczeniem usług na podstawie UMOWY lub wzrostu pracochłonności danej usługi proporcjonalnie do wzrostu tych kosztów. Zmiana CENNIKA nastąpi proporcjonalnie do wzrostu kosztów, jednak nie więcej niż o 100% ".

We wszystkich ww. wzorcach Umów Spółka stosowała postanowienie o treści:

„Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności wynikających z niniejszej umowy w przypadku opóźnień i braku spłaty w terminie według tabeli kosztów windykacyjnych, tj. 5 zł jednorazowy monitoring telefoniczny; 20 zł upomnienie; 40 zł pierwsze wezwanie do zapłaty; 60 zł drugie wezwanie do zapłaty; 80 zł ostateczne wezwanie do zapłaty; 100 zł rozwiązanie umowy; 150 zł wezwanie przedprocesowe; 300 zł koszty windykacji w przypadku konieczności osobistego kontaktu pracownika bądź współpracownika (...).

W Umowie o pożyczkę gotówkową nr... stosowanej do 17 grudnia 2011 r. Spółka przestała używać tego zapisu z dniem 24 października 2011 r. Natomiast w Umowie o pożyczkę gotówkową nr... stosowanej do 05 lutego 2012 r. Spółka przestała używać tego zapisu z dniem 06 lutego 2012 r. z uwagi na zakończenie wykorzystywania całego wzorca. We wzorcu Umowa o limit pożyczkowy nr... postanowienie to z dniem 22 marca 2013 r. otrzymało następujące brzmienie: „Nieuregulowanie Minimalnej kwoty spłaty skutkuje podjęciem przez (...) czynności windykacyjnych zgodnie z harmonogramem, o którym mowa w zdaniu kolejnym oraz-w dalszej kolejności-wypowiedzeniem Umowy, zgodnie z treścią pkt 19. Harmonogram: Dzień opóźnienia, Rodzaj działania windykacyjnego, Koszt, Realizujący: 1-10, 4x Kontakt telefoniczny, 20 zł (każdy 5 zł), Doradca Klienta, 3x SMS, 12 zł (każdy 4 zł), System, Kontakt osobisty w miejscu zamieszkania, 50 zł, Doradca Klienta; 11-20 , 4x Kontakt telefoniczny, 20 zł (każdy 5 zł), Doradca Klienta, 2x SMS, 8 zł (każdy 4 zł), System, Kontakt osobisty w miejscu zamieszkania, 50 zł, Doradca Klienta, drugie wezwanie

do zapłaty, 49 zł, Przesyłka; 21-30, , 3x Kontakt telefoniczny, 15 zł (każdy 5 zł), Doradca Klienta, SMS, 4 zł, System, 2x Kontakt osobisty w miejscu zamieszkania, 100 zł (każdy po 50 zł), Doradca Klienta, ostateczne wezwanie do zapłaty, 49 zł, Przesyłka; 31-40, 2x Kontakt telefoniczny, 10 zł (każdy 5 zł), Doradca Klienta, 5x SMS, 20 zł (każdy 4 zł), System, Kontakt osobisty w miejscu zamieszkania, 50 zł, Doradca Klienta; 40-60, Kontakt osobisty w miejscu zamieszkania, 100 zł, Pracownik Centrali; 41-50, 4x Kontakt telefoniczny, 20 zł (każdy 5 zł), Doradca Klienta, 3x SMS, 12 zł (każdy 4 zł), System, Kontakt osobisty w miejscu zamieszkania, 50 zł, Doradca Klienta, Wezwanie do zapłaty, zakończenie windykacji polubownej, 49 zł, Przesyłka; 51-60, 2x Kontakt telefoniczny, 10 zł (każdy 5 zł), Doradca Klient, 3x SMS, 12 zł (każdy 4 zł), System, Kontakt osobisty w miejscu zamieszkania, 50 zł, Doradca Klienta, Wezwanie przedprocesowe, 49 zł, Przesyłka; 61-70, 3x Kontakt telefoniczny, 15 zł (każdy 5 zł), Doradca Klienta, 6x SMS, 24 zł (każdy 4 zł), System, Kontakt osobisty w miejscu zamieszkania, 50 zł, Doradca Klienta; 71-80, 2x Kontakt telefoniczny, 10 zł (każdy 5 zł), Doradca Klienta, 4x SMS, 16 zł (każdy 4 zł), System, Kontakt osobisty w miejscu zamieszkania, 50 zł, Doradca Klienta, 81-90, 2x Kontakt telefoniczny, 10 zł (każdy 5 zł), Doradca Klienta, 4x SMS, 16 zł (każdy 4 zł), System; Bezskuteczność danej czynności uprawnia (...) do podjęcia kolejnej, zgodnie ze wskazanym harmonogramem. Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty wyżej wymienionych opłat za czynności windykacyjne w przypadku braku spłaty Zadłużenia w wyznaczonym terminie. Koszty opłat za czynności windykacyjne naliczane są jako rekompensata kosztów poniesionych przez (...) w związku z brakiem spłaty lub nieterminową spłata zadłużenia". Natomiast zakwestionowane postanowienie zostało usunięte z wzorca Umowy o prowadzenie rachunku technicznego nr ... z dniem 22 marca 2013 r.

Ponadto w Umowie o pożyczkę gotówkową nr... stosowanej do 17 grudnia 2011 r. Spółka stosowała do końca okresu obowiązywania wzorca postanowienie: „Korespondencja (...) skierowana do Pożyczkobiorcy, nieodebrana z powodu nie powiadomienia Pożyczkodawcy o zmianie adresu będzie uważana za skutecznie doręczoną."

Do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa UOKiK zostały wpisane następujące postanowienia:

- „W przypadku niewykonania zobowiązań wynikających z niniejszej umowy Kredytobiorca poniesie koszty związane z monitorowaniem Kredytobiorcy: 1) telefoniczne upomnienie Kredytobiorcy związane z nieterminową spłatą kredytu - 13 PLN; 2) korespondencja kierowana do Kredytobiorcy związana z nieterminową spłatą kredytu (zawiadomienie, upomnienie, prośba o dopłatę, wystawienie Bankowego Tytułu Egzekucyjnego), za każde pismo. Opłata za korespondencję kierowaną do poręczycieli Bank obciąża dodatkowo Kredytobiorców według tych samych stawek - 15 PLN; 3. wyjazd interwencyjny do Kredytobiorcy - 50 PLN" (postanowienie nr (...), wpisane na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 06 sierpnia 2009 roku, sygn. akt XVII AmC 624/09 w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko (...) Bank S.A. we W.).

- „ Wszelka korespondencja wysłana przez Bank do Kredytobiorcy pocztą lub kurierem na ostatni podany przez niego adres do korespondencji (adres zameldowania, w przypadku, gdy Kredytobiorca nie podał adresu do korespondencji), będzie uważana za doręczoną." (postanowienie nr (...), wpisane na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 30 czerwca 2009 roku, sygn. akt XVII AmC 513/09 w sprawie z powództwa S. M. przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.).

- „Bank zastrzega sobie prawo do zmiany cennika w okresie obowiązywania umowy kredytu, jeżeli wystąpi przynajmniej jedna z poniższych przyczyn:

1) zmiana parametrów rynkowych, środowiska konkurencji, przepisów prawa, w szczególności przepisów podatkowych i rachunkowych, stosowanych w sektorze bankowym,

2) zmiana poziomu inflacji bądź innych warunków makroekonomicznych,

3) zmiana zakresu lub formy świadczonych usług."

(postanowienie nr (...), wpisane na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2010 roku, sygn. akt XVII AmC 426/09 w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko Bankowi (...) S.A. w W.).

Spółka (...) S.A. z siedzibą w O. podejmowała w swojej działalności pożyczkowej w stosunku do konsumentów następujące działania polegające na :

a) prezentowaniu informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu (dowód: karta nr 629 akt adm.),

b) podawaniu informacji o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, poprzez prezentowanie informacji o jej wysokości wyliczonej przy założeniu, że kredytowane koszty kredytu powinny zostać uwzględnione w kwocie wypłaty, o której mowa w załączniku nr 4 ustawy o kredycie konsumenckim,

c) określaniu całkowitego kosztu pożyczki przy zawieraniu umów o pożyczkę gotówkową za pomocą wzorca umownego Umowa o pożyczkę gotówkową w... (stosowanego od 18 grudnia 2011 r. do 05 lutego 2012 r.) z pominięciem stosowanej kaucji windykacyjnej,

d) stosowaniu „opłaty za prowadzenie rachunku technicznego", której nie odpowiada osobne świadczenie ze strony pożyczkodawcy,

e) nieprawidłowym określaniu rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (RRSO) w umowach zawieranych za pomocą wzorca umownego Umowa o pożyczkę gotówkową nr... (stosowanego od 18 grudnia 2011 r. do 05 lutego 2012 r.).

I tak w Umowie o pożyczkę gotówkową nr 9/346/01/12/73 z dnia 31 stycznia 2012 r. przy pożyczce udzielonej na następujących warunkach:

-pożyczka w wysokości: 1900,00 zł

-kwota oprocentowania: 15,00 zł

-kwota odsetek w stosunku (dziennym: 0,50 zł

-roczna stopa procentowa: 9,47%

-opłata administracyjna: 98,50 zł

- całkowity koszt pożyczki: 113,50 zł

-całość zadłużenia wynikającego z umowy: 2013,50 zł -termin spłaty do 01 marca 2012r.

Wysokość RRSO błędnie określono na 71.70% zamiast 2948,67%.

W Umowie o pożyczkę gotówkową nr (...) z dnia 27 stycznia 2012 r. przy pożyczce udzielonej na następujących warunkach:

-pożyczka w wysokości: 2400,00 zł

-kwota oprocentowania: 40,00 zł

-kwota odsetek w stosunku dziennym: 1,33 zł

-roczna stopa procentowa: 20,00%

-opłata administracyjna: 128,00 zł

- całkowity koszt pożyczki: 138,00 zł

-całość zadłużenia wynikającego z umowy: 2568,00 zł -termin spłaty do 26 lutego 2012 r.

Wysokość RRSO błędnie określono na 84 % zamiast 916,77%.

W Umowie o pożyczkę gotówkową nr 6/164/01/12/506 z dnia 20 stycznia 2012 r. przy pożyczce udzielonej na następujących warunkach:

-pożyczka w wysokości: 2500,00 zł

-kwota oprocentowania: 35,00 zł

-kwota odsetek w stosunku dziennym: 1,17 zł

-roczna stopa procentowa: 16,80%

-opłata administracyjna: 130,00 zł

- całkowity koszt pożyczki: 165,00 zł

-całość zadłużenia wynikającego z umowy: 2665,00 zł -termin spłaty do 19 lutego 2012r.

Wysokość RRSO błędnie określono na 79,20 % zamiast 3112,64%.

W Umowie o pożyczkę gotówkową nr 9/104/01/12/24 z dnia 11 stycznia 2012 r. przy pożyczce udzielonej na następujących warunkach:

-pożyczka w wysokości: 1550,00 zł

-kwota oprocentowania: 17,50 zł

-kwota odsetek w stosunku dziennym: 0,58 zł

-roczna stopa procentowa: 13,55 %

-opłata administracyjna: 81,50 zł

- całkowity koszt pożyczki: 99,00 zł

-całość zadłużenia wynikającego z umowy: 1649,00 zł -termin spłaty do 10 lutego 2012 r.

Wysokość RRSO błędnie określono na 76,70 % zamiast 1373,99%

Spółka (...) S.A. nie podawała lub nie podaje następujących informacji:

a) w formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, zawieranego za pomocą wzorca Umowy o limit pożyczkowy nr... informacji o „opłacie administracyjnej za czynności związane z uruchomieniem okresu rozliczeniowego", którą konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki,

b) w umowach kredytu konsumenckiego, zawieranych za pomocą wzorca Umowy o limit pożyczkowy nr... informacji o wysokości rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego;

c) w stosowanym wzorcu umownym Umowie o pożyczkę gotówkową nr... (stosowanym do 17 grudnia 2011 r.) informacji dotyczącej zasad i terminów spłat pożyczki zaciągniętej u przedsiębiorcy (...) S.A;

d) w stosowanym wzorcu umownym Umowie o pożyczkę gotówkową nr ... (stosowanym od 18 grudnia 2011 r. do 05 lutego 2012 r.) informacji dotyczącej zasad i terminów spłat pożyczki zaciągniętej u przedsiębiorcy (...) S.A.

Postanowieniem nr 168/12 z dnia 30 sierpnia 2012 r., w związku z wynikami postępowania wyjaśniającego, wszczęto postępowanie administracyjne (...)61-29/12/MB w sprawie podejrzenia stosowania przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Kolejnymi postanowieniami zmieniającymi rozszerzano postawione Spółce zarzuty.

W toku postępowania administracyjnego Spółka zobowiązała się do zmiany praktyk, które zostały uznane przez Prezesa UOKiK za mogące naruszać zbiorowe interesy konsumentów w terminie 2 miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji Prezesa UOKiK.

Po zapoznaniu się z wyjaśnieniami Przedsiębiorcy, Prezes UOKiK wezwał go do podania przychodu osiągniętego z prowadzonej działalności gospodarczej za rok 2012, oraz do nadesłania dokumentów potwierdzających jego wysokość.

Z nadesłanych przez Przedsiębiorcę dokumentów wynika, że jego przychód wynosi 20.144.234,46 zł.

Prezes UOKiK zakończył zbieranie materiału dowodowego, o czym poinformował Przedsiębiorcę.

Sąd I instancji uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie w zakresie, w jakim dotyczy pkt I, II, IV, V i VI decyzji oraz pkt VIII co do kar nałożonych na powoda za naruszenia określone w ww. punktach decyzji, w tej bowiem części zaskarżona decyzja jest słuszna i ma oparcie w przepisach prawa.

We wskazanych punktach I, II, IV, V i VI decyzji Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów określił niedozwolone praktyki stosowane przez (...) S.A. z siedzibą w O.. Wszystkie te praktyki, zdaniem Prezesa UOKiK, naruszają zbiorowe interesy konsumentów w myśl art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.).

Zgodnie z art. 24 ust. 1 powołanej ustawy zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W myśl art. 24 ust. 2 tej ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy, w tym w szczególności:

1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.);

2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji;

3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

Oceny, czy w danym przypadku mamy do czynienia z praktyką określoną w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów możemy zatem dokonać na podstawie ustalenia łącznego spełnienia następujących przesłanek:

1) bezprawności działania przedsiębiorcy,

2) godzenia tymi działaniami w zbiorowy interes konsumentów.

W ocenie Sądu i instancji nie budzi wątpliwości w niniejszej sprawie, że powód jest przedsiębiorcą i że podejmuje działania w obrocie z konsumentami. Rozstrzygnięcia wymaga więc kwestia, czy działania opisane w stanie faktycznym sprawy są bezprawne i czy naruszają zbiorowe interesy konsumentów.

W odniesieniu do zachowań przedsiębiorcy opisanych w pkt I i V decyzji ich bezprawność należy wywieść w oparciu o przepisy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. Nr 126, poz. 715 ze zm.).

W pkt I.1 decyzji chodzi o zaniechanie polegające na niepodawaniu na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego zawieranego za pomocą wzorca Umowy o limit pożyczkowy nr... informacji o „opłacie administracyjnej za czynności związane z uruchomieniem okresu rozliczeniowego", będącej prowizją pobieraną przez (...) S.A., którą konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki. Jak wynika z treści wzorca Umowy o limit pożyczkowy nr... Spółka pobiera opłatę administracyjną za czynności związane z uruchomieniem okresu rozliczeniowego, która zgodnie z jej wyjaśnieniami stanowi dla niej prowizję. Przy czym bezspornym jest, że Spółka takiej informacji na odpowiednim formularzu informacyjnym nie wskazała konsumentowi, gdyż jak sama przyznała przez przeoczenie pominęła informację o wysokości opłaty administracyjnej w rubryce „Inne koszty, które konsument zobowiązany jest ponieść w związku z umową."

Tymczasem w art. 13 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim wskazano, jakie dane kredytodawca lub pośrednik kredytowy przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany podać konsumentowi, na trwałym nośniku. I tak w art. 13 ust. 1 pkt 10 podano, że podmioty te obarczone są wskazaniem w odpowiednich przypadkach informacji o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności informacji o odsetkach, opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki na jakich koszty te mogą ulec zmianie. Przy czym w myśl art. 14 tej ustawy kredytodawca lub pośrednik kredytowy przekazuje konsumentowi dane, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2, na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, którego wzór określa załącznik nr 1 do ustawy.

Przedmiotowy formularz zbudowany w formie tabeli zawiera rubrykę „Koszty, które zobowiązany/a będzie Pan/Pani ponieść w związku z umową o kredyt". Pod daną rubryką ustawodawca przewidział cztery rubryki, które odnoszą się już do konkretnych rodzajów kosztów, tj. kosztów prowadzenia jednego lub kilku rachunków w celu dokonywania wpłat i wypłat środków pieniężnych; kosztów korzystania z kart kredytowych; opłat notarialnych; innych kosztów, które konsument zobowiązany jest ponieść w związku z umową. Jednocześnie kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest zobowiązany do podania warunków, na jakich koszty związane z umową o kredyt mogą ulegać zmianie wobec umiejscowienia w formularzu tego typu pozycji. Obok wymienionych rubryk występują puste pola do uzupełnienia.

Z przedstawionej części wzorca - formularza odnoszącej się do kosztów, które zobowiązany będzie ponieść konsument w związku z umową o kredyt wynika, że kredytodawca lub pośrednik kredytowy ma podać konsumentowi zarówno zbiorcze koszty, które zobowiązany będzie ponieść konsument w związku z umową o kredyt, jak też poszczególne koszty, jak koszty prowadzenia specjalnych rachunków, opłat notarialnych, koszty korzystania z kart kredytowanych i inne niewyspecyfikowane koszty, czyli składowe kosztów ogólnych. Kredytodawca lub pośrednik ma bowiem wypełnić wszystkie wymienione rubryki, skoro ustawodawca zastrzegł pod formularzem, że pole należy wypełnić w przypadku gdy informacja dotyczy danego kredytu, lub wskazać, że dana informacja tego rodzaju kredytu nie dotyczy. Poza tym podanie w jednej z rubryk sprecyzowanego kosztu nie powoduje, że koszt ten nie wchodzi w całościowe koszty obciążające konsumenta, a zatem powinien zostać w nich ujęty i odwrotnie obliczenie łącznych kosztów nie wyłącza potrzeby podania konsumentowi kosztów, z jakich składają się te koszty ogólne.

Dlatego nieuwzględnianie przez (...) S.A. w formularzach informacyjnych kierowanych do konsumentów kosztów, które konsument zobowiązany będzie ponieść w związku z umową pożyczki zawieraną ze Spółką, czyli opłaty administracyjnej stanowi w ocenie Sądu I instancji poważny błąd, który należy uznać za przejaw dezinformacji prowadzący do naruszenia art. 13 ust. 1 pkt 10 w zw. z art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim.

W pkt I.2 decyzji opisano bezprawne zachowanie (...) S.A. polegające na niepodawaniu w umowach kredytu konsumenckiego, zawieranych za pomocą wzorca Umowy o limit pożyczkowy nr... informacji o wysokości rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego. Zgodnie bowiem z treścią art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim umowa o kredyt konsumencki powinna określać roczną stopę oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu. Faktycznie Spółka wskazała zaś w ww. wzorcu Umowy, że „Za każdy dzień opóźnienia w spłacie Pożyczkobiorca jest zobowiązany do zapłaty odsetek maksymalnych, stanowiących czterokrotność stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego". Jednak powyższe ogólne wytyczne podane przez Spółkę służące określeniu wysokości

odsetek zadłużenia przeterminowanego nie mogą zastąpić obowiązkowego oznaczenia rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego wymaganego przepisem prawa. Dopiero bowiem wskazanie konkretnej rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego uznać należy za wypełnienie wymogów art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim a nie przedstawienie przez Spółkę sposobu obliczania rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego. Wobec tego Sad uznał, że Spółka naruszając powołany przepis ustawy o kredycie konsumenckim dopuściła się działań bezprawnych.

Z kolei w pkt V.1 decyzji zawarta została praktyka (...) S.A. polegająca na niezamieszczeniu we wzorcu Umowa o pożyczkę gotówkową nr ... (stosowanym do 17 grudnia 2011 r.) informacji dotyczącej zasad i terminów spłat pożyczki zaciągniętej u przedsiębiorcy (...) S.A. Przedmiotowej informacji Spółka nie udostępniła konsumentowi wprost w rzeczonym wzorcu. Postępowanie takie ze względu na czas obowiązywania wymienionego wzorca Umowy naruszało przepis art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081), zgodnie z którym umowa powinna zawierać następujące dane: zasady i terminy spłaty kredytu a takich danych nie zawierała. Wbrew twierdzeniom Spółki podnoszonym w toku postępowania administracyjnego z konstrukcji Umowy o pożyczkę gotówkową nr ... (stosowanej do 17 grudnia 2011 r.), czy też jej treści nie wynika bezsprzecznie konieczność jednorazowej spłaty pożyczki. W szczególności uregulowanie, że „Pożyczka zgodnie z umową zostanie spłacona do dnia ....” nie wyjaśnia, czy kwota pożyczki ma zostać zwrócona w formie jednorazowej spłaty. Przy czym w tym względzie wątpliwości może nasuwać postanowienie 6 Umowy, stanowiące, iż „Zaliczanie spłat dokonanych przez POŻYCZKOBIORCĘ na poczet spłaty zadłużenia odbywa się w następującej kolejności: kapitał, opłata administracyjna, odsetki, koszty windykacyjne”. Tym samym Spółka dla jasności, a także spełniając wymagania ustawowe powinna precyzyjnie wskazać jakie ustanawia zasady i terminy spłaty kredytu, czego jednak nie uczyniła sprzecznie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim.

Podobnie w pkt V.2 decyzji zawarta została praktyka (...) S.A. polegająca na niezamieszczeniu informacji dotyczącej zasad i terminów spłat pożyczki zaciągniętej u przedsiębiorcy (...) S.A., ale we wzorcu Umowa o pożyczkę gotówkową nr ... (stosowanym od 18 grudnia 2011 r. do 05 lutego 2012 r.), co z uwagi na czas obowiązywania wymienionego wzorca stanowi naruszenie art. 30 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z dnia 17 czerwca 2011 r.). We wzorcu tym również brak jest informacji dotyczącej zasad i terminów spłat pożyczki, mimo, że art. 30 ust. 1 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim stanowi, iż „Umowa o kredyt konsumencki, z zastrzeżeniem art. 31-33, powinna określać: zasady i terminy spłaty kredytu, w szczególności kolejności zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy, w tym informację o prawie, o którym mowa w art. 37 ust. 1”. Artykuł 37 ust. 1 wskazanej ustawy stanowi, że „W przypadku umowy o kredyt konsumencki zawartej na czas określony, przez cały czas jej obowiązywania, konsument ma prawo do otrzymania, na wniosek, w każdym czasie bezpłatnie harmonogramu spłaty”. Przywołany art. 30 w.w. ustawy wskazuje zatem jakie obligatoryjne elementy powinny znajdować się w umowie o kredyt konsumencki, których bez wątpienia bezpośrednio nie unormowano w ww. wzorcu. w konsekwencji czego odnotowano powyższe naruszenie.

Sad uznał, że działania (...) S.A. opisane w pkt II.1 i II.2 decyzji to nieuczciwe praktyki rynkowe zdefiniowane w art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171 poz. 1206), które zostały bezpośrednio wymienione w art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy okik jako bezprawne praktyki naruszające zbiorowy interes konsumentów.

W przypadku oznaczonych praktyk ich bezprawność wynika z naruszenia powszechnie obowiązującej normy prawnej wyrażonej w art. 3 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym - zakazu stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych.

Sąd wskazał, iż pojęcie praktyki rynkowej zostało zdefiniowane w art. 2 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, gdzie podano, że przez praktyki rynkowe rozumie się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, oświadczenie lub informację handlową, w szczególności reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta. Niewątpliwie odpowiednio sformułowane treści

zawarte we wzorcach Umów stosowanych przez Spółkę dotyczących kredytu konsumenckiego miały istotny związek i przełożenie na decyzje konsumentów co do zawarcia umowy z Przedsiębiorcą.

W kwestii nieuczciwości praktyk rynkowych Sąd odwołał się do art. 4 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, zgodnie z którym praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu. W myśl natomiast art. 4 ust. 2 tej ustawy za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd oraz agresywną praktykę rynkową, a także stosowanie sprzecznego z prawem kodeksu dobrych praktyk, jeżeli działania te spełniają przesłanki określone w ust. 1.

Jedną z nieuczciwych praktyk rynkowych jest zatem praktyka rynkowa wprowadzająca w błąd, a tą właśnie przypisano powodowi w pkt II.1 i II.2 decyzji. Stosownie do treści art. 5 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, praktykę rynkową uznaje się za działanie wprowadzające w błąd, jeżeli działanie to w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Przy czym, w świetle art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy wprowadzającym w błąd zachowaniem może być zwłaszcza rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji.

Ocena każdej praktyki stosowanej przez przedsiębiorcę, w tym praktyki polegającej na wprowadzaniu w błąd musi się odnosić do przeciętnego konsumenta, którego ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym w art. 2 pkt 8 definiuje jako tego, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny; oceny dokonuje się z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, językowych i przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, przez którą rozumie się dającą się jednoznacznie zidentyfikować grupę konsumentów, szczególnie podatną na oddziaływanie praktyki rynkowej lub na produkt, którego praktyka rynkowa dotyczy, ze względu na szczególne cechy, takie jak wiek, niepełnosprawność fizyczna lub umysłowa.

W tym kontekście należało zatem wziąć pod uwagę, że modelu przeciętnego konsumenta ustalonego na potrzeby niniejszej sprawy nie będą wyróżniać żadne charakterystyczne cechy, czy przynależność do określonej, szczególnej grupy konsumentów. Wspomnieć jedynie można, że wobec zakreślonego przedmiotu działalności Przedsiębiorcy zainteresowanymi jego produktami byli roztropni, przeciętnie zorientowani konsumenci szukający na rynku środków finansowania.

Dokonując subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod normy powyżej przywołanych przepisów Sąd stwierdził, że uzasadnione jest uznanie, że (...) S.A. wprowadza konsumentów w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitą kwotą kredytu, a całkowitym kosztem kredytu, poprzez prezentowanie w Umowie o limit pożyczkowy nr... informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu, co może powodować lub powoduje podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji, której inaczej by nie podjął, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa w art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (pkt II.1 decyzji).

Zgodnie z wyjaśnieniami Przedsiębiorcy do „całkowitej kwoty limitu", czyli całkowitej kwoty kredytu dolicza on bowiem kredytowane koszty tj. „opłatę za otwarcie rachunku technicznego", podczas gdy opłata ta wliczana jest także do „łącznej kwoty odsetek i opłat, podlegających spłacie za okres trwania umowy", czyli całkowitego kosztu kredytu. Tymczasem kredytowane koszty kredytu nie powinny być wliczane do całkowitej kwoty kredytu, gdyż nie są przekazywane do dyspozycji konsumenta w ramach udzielonego kredytu. Stosownie do treści art. 5 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim całkowita kwota kredytu to suma wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt. Kredytowany koszt kredytu, w niniejszym przypadku „opłata za otwarcie rachunku technicznego" nie jest więc w rzeczywistości kwotą udostępnianą konsumentowi, stanowi zaś koszt kredytu skoro w myśl art. 5 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim, całkowity koszt kredytu to wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności: a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz b) koszty usług dodatkowych w przypadku gdy

ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

Natomiast biorąc pod uwagę oszacowaną przez (...) całkowitą kwotę kredytu, konsument może przypuszczać, że jest to kwota, którą może wydatkować na własne cele, co nie jest zgodne z prawdą, wobec tego, że konsument nie może konsumować kosztów należnych Przedsiębiorcy w związku z udzieleniem kredytu. Tym samym konsument nie tylko zostanie wprowadzony w błąd co do faktycznej kwoty uzyskiwanej od Przedsiębiorcy w ramach kredytu na własne potrzeby, ale nie będzie też mógł właściwie porównać całkowitej kwoty kredytu z całkowitymi kosztami kredytu, w tym z ofertami innych przedsiębiorców udzielających kredytów przez co mógłby podjąć decyzję o zawarciu umowy w oparciu o mylne przesłanki. Przesądza to zatem o naruszeniu przez spółkę ww. przepisów prawa.

Podobnie postępowanie (...) S.A. polegające na podawaniu konsumentowi w Umowie o limit pożyczkowy nr... nieprawdziwej informacji o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, poprzez prezentowanie informacji o jej wysokości wyliczonej przy błędnym założeniu, że kredytowane koszty kredytu powinny zostać uwzględnione w kwocie wypłaty, o której mowa w załączniku nr 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, może powodować lub powoduje wprowadzenie przeciętnego konsumenta w błąd i podjęcie przez niego decyzji, której inaczej by nie podjął, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 oraz art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

Zgodnie z art. 5 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim rzeczywista roczna stopa oprocentowania to całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym. Wzór obliczania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania zawarty jest w załączniku nr 4 do ustawy o kredycie konsumenckim. W uproszczeniu, zawarte w przepisach równanie matematyczne pozwala na ukazanie proporcji całkowitego kosztu kredytu do jego całkowitej kwoty (w równaniu tym posłużono się terminami „kwota wypłaty" i „kwoty spłaty lub wnoszonych opłat"). Kredytodawcy obowiązani są informować o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania po to, aby konsument mógł w łatwy sposób porównać koszty kredytu konsumenckiego oferowane przez poszczególnych kredytodawców. Oferty kredytodawców różnią się bowiem jeżeli chodzi o strukturę poszczególnych kosztów oraz okres kredytowania. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania pozwala na sprowadzenie wszystkich kosztów kredytu do wspólnego mianownika - procentowe ujęcie kosztów ponoszonych przez konsumenta w stosunku do wypłaconej kwoty kredytu – w ujęciu rocznym.

Natomiast jeśli z analizy poprzedniej praktyki wynika, że Spółka nieprawidłowo zaliczała kredytowane koszty kredytu w postaci opłaty za otwarcie rachunku technicznego zarówno do kosztów kredytu, jak i do wypłacanej kwoty kredytu, toteż na tej podstawie prezentowała niewłaściwą rzeczywistą roczną stopę oprocentowania. Co niezwykle istotne RRSO była zaniżana. Jak wskazał Prezes UOKiK, aby uzyskać prawidłowe RRSO opłatę tą należy umieścić tylko po stronie kosztów, ponieważ umieszczając ją również po stronie wypłacanej kwoty kredytu otrzymuje się zaniżoną wysokość RRSO.

Należało zatem przyjąć, iż konsument nie znał prawdziwej, wyższej RRSO, mimo, że zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim umowa kredytu/pożyczki powinna określać m.in. rzeczywistą roczną stopę oprocentowania.

Konsekwencją działań Spółki polegających na podawaniu niewłaściwej RRSO była dezinformacja konsumentów. Konsument przekonany więc, że pożyczka posiada bardziej atrakcyjne warunki niż w rzeczywistości mógł podjąć decyzję o zawarciu umowy pożyczki. Tym samym proces decyzyjny konsumenta ulegał wypaczeniu, zniekształceniu w wyniku otrzymania nierzetelnego, wprowadzającego w błąd komunikatu od Przedsiębiorcy, podczas gdy nieuczciwa praktyka rynkowa musi co najmniej potencjalne wpływać na zniekształcenie zachowania rynkowego konsumenta. Poza tym zachowanie Spółki pozostaje w sprzeczności z dobrymi obyczajami rozumianymi jako udzielanie przez Przedsiębiorcę pełnej, jasnej, prawdziwej, rzetelnej informacji.

Zdecydowanie więc na skutek opisanego działania (...) S.A. dochodzi do naruszenia zakazu stosowania wobec konsumentów wprowadzającej w błąd nieuczciwej praktyki rynkowej, traktowanej przez prawodawcę jako działanie bezprawne.

Dokonując w dalszej kolejności subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod normy przytoczonych wcześniej przepisów dotyczących nieuczciwych praktyk rynkowych Sąd stwierdził, że uzasadnione jest uznanie, że Spółka stosowała praktykę polegającą na niewłaściwym określaniu całkowitego kosztu pożyczki przy zawieraniu umów o pożyczkę gotówkową za pomocą wzorca umownego Umowa o pożyczkę gotówkową nr... (stosowanego od 18 grudnia 2011 r. do 05 lutego 2012 r.), co może powodować lub powoduje podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji, której inaczej by nie podjął, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (pkt VI.1 Decyzji).

Przede wszystkim podkreślenia wymaga, w zawieranych przez siebie umowach Spółka posługiwała się pojęciem „całkowitego kosztu kredytu" w sposób odbiegający od definicji ustawowej. Zgodnie bowiem z art. 5 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim pod pojęciem „całkowity koszt kredytu" należy rozumieć wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności:

a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz

b) koszty usług dodatkowych w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

W świetle tej definicji kwota określająca „całkowity koszt kredytu" powinna zawierać w sobie również kwotę „kaucji windykacyjnej" stosowanej obligatoryjnie przez Spółkę, pobieranej na zabezpieczenie spłaty zadłużenia wynikającego z umowy. Jednak w zawartych przez siebie umowach pożyczki, Spółka posługuje się pojęciem „całkowitego kosztu pożyczki" (kredytu) w odniesieniu do kwoty nieuwzględniającej „kaucji windykacyjnej", mimo, że art. 30 ust. 1 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim zobowiązuje pożyczkodawcę do podania wszystkich założeń przyjętych do obliczenia całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta, podczas gdy w jej skład wchodzi w myśl art. 5 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim „całkowity koszt kredytu" i całkowita kwota kredytu", które w sumie dają całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta.

Dodatkowo istotnym jest, iż kaucja windykacyjna stanowi faktycznie ukryty koszt pożyczki niewyrażony w całkowitym koszcie pożyczki zwłaszcza w sytuacji, gdy nie będzie podlegać zwrotowi w całości lub części, jako że jest rozliczana w dniu spłaty pożyczki. Pomniejszanie przez Spółkę całkowitego kosztu pożyczki o wymienioną kaucję windykacyjną prowadzić więc może do podjęcia przez konsumenta decyzji dotyczącej zawarcia umowy, której inaczej by nie podjął, a zatem przemawia za uznaniem bezprawności przedmiotowej praktyki.

Jeśli chodzi zaś o działanie (...) polegające na błędnym określaniu rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (RRSO) w umowach zawieranych za pomocą wzorca umownego Umowa o pożyczką gotówkową nr.... (stosowanego od 18 grudnia 2011 r. do 05 lutego 2012 r.), Sąd stwierdził, że może ono powodować lub powoduje podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji, której inaczej by nie podjął, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

Spółka zobligowana była przepisem art. 30 ust. 1 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim do określenia w umowie o kredyt konsumencki rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, jednak jak wynika z przykładów przedstawionych w stanie faktycznym sprawy zaniżała znacznie wartość RRSO. Tymczasem niska wartość RRSO wskazywana w Umowach o pożyczkę gotówkową mogła wywołać u konsumentów mylne wrażenie, iż zaproponowane przez Spółkę warunki są wyjątkowo korzystne. Tym niemniej błędne wyliczanie RRSO powoduje nieodzowne wprowadzenie konsumentów w błąd, co charakteryzuje nieuczciwą praktykę rynkową.

W odniesieniu do zakwestionowanego postępowania Przedsiębiorcy, polegającego na stosowaniu opłaty za prowadzenie rachunku technicznego, której nie odpowiada osobne świadczenie pożyczkodawcy, jego bezprawność wynika z naruszenia przez (...) S.A. dobrych obyczajów stanowiącego przesłankę do uznania danego zachowania za czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.). Jak stanowi bowiem art. 3 ust. 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta. Przy czym w rozdziale 2 przedmiotowej ustawy stypizowane są konkretne czyny nieuczciwej konkurencji.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego za dominujące uznawane jest stanowisko, zgodnie z którym ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji nie przewiduje ochrony wyłącznie w przypadku, w którym zachowanie naruszyciela stanowi czyny stypizowane w rozdziale drugim. Przepisy tego rozdziału określają tylko niektóre z czynów, które uznaje się za nieuczciwą konkurencję, generalnie natomiast nieuczciwe w rozumieniu u.z.n.k. jest każde zachowanie się przedsiębiorcy, które narusza m.in. dobre obyczaje (jak w niniejszym przypadku) i każde takie zachowanie, jeśli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy/konsumenta, podlega ochronie (art. 3 ust. 1 u.z.n.k.). Wymaga to jedynie wskazania, jaki dobry obyczaj, inny niż wymieniony w konkretnym przepisie rozdziału drugiego, doznał naruszenia oraz udowodnienia, że nieprzestrzeganie tego obyczaju zagroziło lub naruszyło interes konkurenta/ konsumenta (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 14 listopada 2008r. o sygn. V CSK 162/08, LEX nr 483380, OSNC-ZD 2009/3/71, Biul. SN 2009/2/11, M. Prawn. 2010/2/105-107).

Sąd I instancji wskazał, że skoro naruszenie dobrych obyczajów jest przesłanką wystąpienia czynu nieuczciwej konkurencji, a także niedozwolonej praktyki na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, interpretacji wymaga pojęcie dobrych obyczajów. Pojęcie dobrych obyczajów jest klauzulą generalną nie posiadającą normatywnej definicji. W piśmiennictwie oraz judykaturze dominuje pogląd, że klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi w tym wypadku o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. W stosunkach z konsumentami szczególne znaczenie mają te oceny zachowań podmiotów w świetle dobrych obyczajów, które odwołują się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Dobre obyczaje należy więc ujmować na potrzeby niniejszej sprawy jako normy obyczajowe, wyznaczające standardy uczciwych i rzetelnych zachowań stron w praktyce kontraktowej.

Sąd zważył, iż jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie wraz z zawarciem umowy na podstawie wzorca Umowy o limit pożyczkowy nr... konsument zobowiązany jest podpisać Umowę o prowadzenie rachunku technicznego nr.... Opłata za otwarcie rachunku wynosi 49 zł. W ramach umowy o prowadzenie rachunku technicznego Przedsiębiorca zobowiązuje się do: a) prowadzenia kartoteki konsumenta w wewnętrznym systemie informatycznym, b) otwarcia i prowadzenia na rzecz konsumenta rachunku technicznego i powiązania go z rachunkiem bankowym nr... (§2 wzorca Umowy o prowadzenie rachunku technicznego nr...). Zgodnie z § 3 wzorca Umowy o prowadzenie rachunku technicznego nr... „rachunek techniczny [...] przeznaczony jest do obsługi zadłużenia oraz prowadzenia rozliczeń pieniężnych dla każdego z produktów udostępnianych usługobiorcy w ramach odrębnych umów ".

Sąd wskazał, że powyższe wskazuje, że czynności jakie Spółka wykonuje w ramach prowadzenia rachunku są czynnościami normalnie wykonywanymi w trakcie rozliczania umów pożyczek. Przedsiębiorca powinien zatem zapewnić sobie środki na dokonywanie tych czynności w ramach już pobieranych opłat, w istocie bowiem prowadzenie rachunku technicznego nie jest dodatkowym świadczeniem na rzecz konsumenta, za które Przedsiębiorca mógłby pobierać dodatkowe wynagrodzenie. Dlatego świadczeniu konsumenta polegającemu na uiszczeniu opłaty za otwarcie rachunku technicznego nie odpowiada osobne świadczenie ze strony Spółki. Pozostaje to w sprzeczności nie tylko z uczciwością działania ale również z zasadą ekwiwalentności świadczeń, gdyż konsument ponosi dodatkowy wydatek w zamian za świadczenie, które powinien uzyskać już w związku z zawarciem głównej Umowy o limit pożyczkowy nr... i w

ramach opłat mających swoje źródło w tej umowie, ponieważ de facto konsument nie uzyskuje odrębnego świadczenia, jak tylko świadczenie wynikające z zawarcia głównej umowy pożyczki. Ponadto czynności wykonywane w ramach Umowy o prowadzenie rachunku technicznego nr.... służą przede wszystkim pożyczkodawcy, a nie pożyczkobiorcy.

Wobec tego, że określone wyżej dobre obyczaje, jak też interes konsumentów zostały w przedmiotowej sprawie naruszone, stanowiło to podstawę do uznania ww. bezprawnego działania Spółki za czyn nieuczciwej konkurencji stosownie do treści art. 3 ust. 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Bezprawne praktyki muszą być wymierzone w zbiorowe interesy konsumentów, czyli odnosić się do obecnych, przyszłych i potencjalnych konsumentów, a więc naruszać prawa nieograniczonej bliżej nieokreślonej liczby konsumentów. Interes, który jest chroniony owym przepisem, to interes prawny rozumiany jako określone potrzeby konsumenta, które zostały uznane przez ustawodawcę za godne ochrony (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 13 lipca 2006 r. III SZP 3/06).

Niewątpliwie opisane praktyki naruszały zbiorowe interesy konsumentów, albowiem nakierowane były na nieograniczony krąg konsumentów będących potencjalnymi klientami Przedsiębiorcy. Praktyki były zatem wymierzone we wszystkich konsumentów, którzy mogli zapoznać się z ofertą prezentowaną przez Przedsiębiorcę, przez co przynajmniej potencjalnie mogły zagrozić interesom szerokiego kręgu nieprofesjonalnych uczestników rynku.

W tym stanie rzeczy praktyki z pkt II.1 i II.2 oraz VI.1 i V.2 decyzji naruszające ustawę o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym oraz z pkt IV decyzji naruszające ustawę o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji stanowią niedozwolone praktyki z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Natomiast praktyki z pkt I.1 i I.2 oraz V.1 i V.2 decyzji stanowią zakazane praktyki w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy.

Przedmiotowe praktyki zostały częściowo zaniechane przez (...) S.A., ponieważ Spółka wyeliminowała tylko niektóre z zakwestionowanych działań. Dlatego Prezes UOKiK słusznie wydał, w oparciu o art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie praktyk wykorzystywanych w dalszym ciągu przez Spółkę (...) o uznaniu praktyk za naruszające zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie ich stosowania. Zaś w odniesieniu do praktyk zakończonych, w oparciu o art. 27 ust. 1 i 2 ustawy okik, określając niedozwolone praktyki stwierdził w odpowiedniej części ich zaniechanie.

W ocenie Sądu nietrafna jest natomiast Decyzja Prezesa UOKiK w zakresie, w jakim uznano nią za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów działania (...) S.A., polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych wykorzystywanych przy zawieraniu umów o kredyt konsumencki, o treści:

1. (...) zastrzega sobie prawo do dokonywania zmian w CENNIKU w okresie obowiązywania UMOWY, przy wystąpieniu przynajmniej jednej z wymienionych przyczyn: istotna zmiana stawek w cennikach większości firm konkurencyjnych, zmiana przepisów prawa, w szczególności przepisów podatkowych i rachunkowych dotyczących działalności (...), zmiana poziomu inflacji bądź innych warunków makroekonomicznych, zmiana zakresu lub formy świadczonych usług.",

2. „Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności wynikających z niniejszej umowy w przypadku opóźnień i braku spłaty w terminie według tabeli kosztów windykacyjnych, tj. 5 zł jednorazowy monitoring telefoniczny; 20 zł upomnienie; 40 zł pierwsze wezwanie do zapłaty; 60 zł drugie wezwanie do zapłaty; 80 zł ostateczne wezwanie do zapłaty; 100 zł rozwiązanie umowy; 150 zł wezwanie przedprocesowe; 300 zł koszty windykacji w przypadku konieczności osobistego kontaktu pracownika bądź współpracownika (...).",

3. „Korespondencja (...) skierowana do Pożyczkobiorcy, nieodebrana z powodu nie powiadomienia Pożyczkodawcy o zmianie adresu będzie uważana za skutecznie doręczoną."

Działanie takie nie narusza bowiem, wbrew przekonaniu Prezesa UOKiK, art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Sąd I instancji wskazał, że z art. 24 ust. 2 pkt 1 tej ustawy wynika, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy, w szczególności jak stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} kpc. W ocenie Sądu chodzi tu jednak nie o stosowanie postanowień wzorca wpisanych do rejestru postanowień uznanych za niedozwolone przez jakiegokolwiek innego przedsiębiorcę, ale tylko przez przedsiębiorcę, który uczestniczył w postępowaniu zakończonym wpisem do rejestru. Artykuł 24 ust. 2 pkt 1 ustawy znajduje bowiem zastosowanie wyłącznie do przedsiębiorcy, który nie stosuje się do orzeczonego zakazu wykorzystywania niedozwolonych postanowień umowy. Ma to ścisły związek z treścią art. 479^{43} k.p.c., zgodnie z którym wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479^{45} § 2. Wykładnia art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. oraz art. 479^{43} k.p.c. stanowiła przedmiot rozbieżności zarówno w krajowym orzecznictwie sądowym, jak i w wypowiedziach doktryny.

Sąd Najwyższy w dniu 20 listopada 2015 r. podjął w składzie siedmiu sędziów uchwałę III CZP 17/15, w której dokonał wykładni art. 479^{43} k.p.c. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, norma zawarta w art. 479^{43} k.p.c. rozszerza prawomocność materialną wpisu do rejestru klauzul niedozwolonych na osoby niebędące stronami procesu zakończonego tym wyrokiem. Zarazem jednak Sąd Najwyższy interpretując przepis art. 479^{43} k.p.c. dokonał, jak sam to określił, tak zwanej „redukcji teleologicznej" uznając, że przewidziana w art. 479^{43} k.p.c. rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa jedynie jednokierunkowo, to jest działa na rzecz wszystkich osób trzecich (konsumentów), ale wyłącznie przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, to jest przedsiębiorcy, przeciwko któremu ten wyrok został wydany. Rozszerzona prawomocność zawartego w tym wyroku zakazu wykorzystywania klauzul abuzywnych nie obejmuje natomiast innych przedsiębiorców, niebędących stroną postępowania w przedmiocie kontroli abstrakcyjnej postanowień wzorca, które doprowadziło do wydania tego wyroku.

W świetle dokonanej w uchwale Sądu Najwyższego wykładni art. 479^{43} k.p.c. Sąd uznał, że zakaz stosowania postanowień wzorców umowy, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, nie obejmuje innych przedsiębiorców, w stosunku do których dany zakaz nie został orzeczony. W efekcie stosowanie przez przedsiębiorcę wzorców nawet tożsamych, czy zbliżonych znaczeniowo do wzorców prawomocnie zakazanych innym przedsiębiorcom, nie może być uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. i tym samym stanowić źródła naruszenia zakazu przewidzianego w art. 24 ust. 1 u.o.k.k.

Konkluzji tej nie zmienia wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. wydany w sprawie Biuro (...) sp. z o.o. sp.k. w D., (...), w którym Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 05 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich w związku z art. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/22/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów, należy w świetle art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do krajowego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone mogło zostać uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wpisem owych postanowień do wspomnianego rejestru, za działanie bezprawne, stanowiące podstawę nałożenia kary pieniężnej z tego tytułu, pod warunkiem – czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego – że przedsiębiorcy temu przysługuje skuteczny środek prawny zarówno przeciwko decyzji uznającej tożsamość porównywanych postanowień, obejmujący kwestię, czy – przy uwzględnieniu wszystkich istotnych okoliczności właściwych danej sprawie – owe postanowienia są

materialnie identyczne, zwłaszcza pod względem wywoływanych przez nie szkodliwych dla konsumentów skutków, jak i przeciwko decyzji ustalającej w danym wypadku kwotę kary pieniężnej.

Pomiędzy przywołaną uchwałą siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r. w sprawie III CZP 17/15 oraz wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. wydanym w sprawie C119/15 nie zachodzi sprzeczność. W tym kontekście trafnie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 czerwca 2017 r. o sygn. VI ACa 1060/14, wskazując, iż analiza treści powołanego wyroku TSUE w sprawie C-119/15 (...) nie daje podstaw do przyjęcia, że zasada efektywności prawa unijnego nakazuje akceptację wariantu interpretacyjnego odmiennego od tego, który za właściwy uznał Sąd Najwyższy. Jak podniósł Sąd Apelacyjny wywody TSUE odnoszą się do tego, czy relewantne unijne unormowania „stoją (...) na przeszkodzie temu, by stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do krajowego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone mogło zostać uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wpisem owych postanowień do wspomnianego rejestru, za działanie bezprawne, stanowiące podstawę nałożenia kary pieniężnej z tego tytułu". Nie wynika z nich w żaden sposób, aby wprowadzenie do krajowych systemów prawnych takich rozwiązań było obowiązkiem państw członkowskich. Prawo polskie nie przewiduje rozwiązań analogicznych do tych, które opisano w cytowanym fragmencie uzasadnienia wyroku TSUE, jednak to, że ich ewentualne wprowadzenie do krajowego porządku prawnego nie naruszałoby prawa unijnego, nie ma znaczenia dla rozpatrywanej sprawy.

Ponadto TSUE nie badał w sprawie C-119/15 (...) bezpośrednio zgodności prawa polskiego z prawem unijnym, lecz dokonywał wykładni prawa UE. Poza płaszczyzną oddziaływania prawa unijnego na krajowe porządki prawne, ustalenia Trybunału dotyczące treści prawa polskiego mają zatem jedynie pomocniczy charakter i nie są wiążące dla sądów krajowych.

Sąd podziela również stanowisko zajęte przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 marca 2017 r. o sygn. VI ACa 165/14, który wskazał, iż nie można w szczególności z orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości wywodzić, że dla realizacji celów ochrony konsumenta na poziomie unijnym, w szczególności zaś zapewnienia efektywności tej ochrony, konieczne jest przyjęcie w prawie krajowym regulacji przewidujących rozszerzenie podmiotowe prawomocności wyroków sądowych nakładających zakaz stosowania określonych postanowień wzorca, na innych przedsiębiorców, nie objętych wprost treścią tego zakazu.

Podsumowując powyższe Sąd I instancji stwierdził, że skoro dyspozycja art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. znajduje zastosowanie w razie naruszenia uprzednio istniejącego zakazu, którego źródłem jest prawomocne orzeczenie sądu, wydane w ramach tak zwanej kontroli abstrakcyjnej, natomiast adresatem zakazu stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru klauzul abuzywnych jest wyłącznie przedsiębiorca, który był stroną postępowania zakończonego tym wpisem, bo taki wniosek wynika z wykładni art. 479^{43} k.p.c. przedstawionej w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., to decyzja Prezesa UOKiK zawarta w pkt III i VII, uznająca stosowanie przez (...) postanowień wpisanych do rejestru postanowień niedozwolonych na skutek wyroków zapadłych przeciwko innemu przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w myśl art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 u.o.k.k. oraz nakładająca karę pieniężną z tego tytułu w pkt VIII.3 i VIII.7 decyzji w wysokości odpowiednio 18.130 zł i 14.101 zł musi być uznana za pozbawioną podstawy prawnej.

W konsekwencji zaskarżona decyzja w pkt III i VII i związanym pkt. VIII.3 i VIII.7 była nieprawidłowa, albowiem do powodowej Spółki nie miał zastosowania art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, skoro nie była ona stroną pozwaną w postępowaniach sądowych zakończonych prawomocnymi wyrokami, w oparciu o które wpisano do rejestru postanowienia wzorców umowy uznane za niedozwolone powołane przez Prezesa UOKiK w wwym. punktach decyzji, a tym samym nie objęła ich tzw. rozszerzona prawomocność z art. 479^{43} k.p.c. Brak było wobec tego podstaw do nałożenia na (...) S.A. kar pieniężnych z tytułu stosowania przedmiotowych klauzul abuzywnych.

Uzasadnia to uchylenie na podstawie art. 479^{31a} § 3 k.p.c. pkt III decyzji i pkt VIII.3 decyzji co do kary pieniężnej nałożonej w wysokości 18.130 zł w związku z naruszeniem, o którym mowa w pkt III decyzji oraz uchylenie pkt VII decyzji i pkt VIII.7 decyzji co do kary pieniężnej nałożonej w wysokości 14.101 zł w związku z naruszeniem, o którym mowa w pkt VII decyzji.

Ustalenia odnośnie pozostałych praktyk stosowanych przez powodową Spółkę wskazywały natomiast na możliwość nałożenia na (...) S.A. kary pieniężnej za zachowania opisane w pkt I, II, IV, V, VI Decyzji. W myśl bowiem art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24. Prezes UOKiK nałożył jednak kary pieniężne za zachowania opisane w Decyzji.

Mimo, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny, zdaniem Sądu, Prezes UOKiK podjął trafną decyzję o wymierzeniu kar Przedsiębiorcy. Nie ma przy tym znaczenia, czy Przedsiębiorca dopuścił się naruszeń umyślnie czy nieumyślnie, na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa bowiem obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa.

Sąd zważył, iż jak wynika z treści art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej, o której mowa w art. 106, powinien uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Kara nie może jednak przekroczyć 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, czyli w roku 2012. W ocenie Sądu, wymiar kar ustalony przez Prezesa UOKiK uwzględnia dyrektywy wymiaru kary określone w powołanym przepisie.

Oceniając działanie powoda należało mieć na uwadze, że Przedsiębiorca jako profesjonalny uczestnik obrotu gospodarczego nie powinien dezinformować konsumentów i wprowadzać ich w błąd, gdyż stanowi to poważne zagrożenie dla interesów konsumentów.

W przypadku praktyki opisanej w pkt I.1 Decyzji za naganne Sąd uznał niepodawanie w odpowiedniej, przewidzianej do tego rubryce formularza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego informacji o pobieranej opłacie administracyjnej, gdyż uniemożliwiało to proste porównanie wysokości opłat z opłatami pobieranymi przez inne podmioty udzielające pożyczek a także powodowało niezorientowanie konsumenta co do składników kosztowych pożyczki przyznawanej przez Spółkę. Wprawdzie Spółka podawała informację o kosztach w innym miejscu, jednakże nie zwalniało to jej z przestrzegania obowiązujących norm nakładających określone obowiązki informacyjne na etapie przedkontraktowym.

Na etapie zawierania kontraktu Przedsiębiorca nie podawał także w sposób właściwy informacji o wysokości rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego (pkt I.2 decyzji), przez co konsument został pozbawiony istotnej wiedzy na temat jak będzie wzrastało jego ewentualne zadłużenie z uwagi na oprocentowanie stosowane przez Przedsiębiorcę.

W przypadku praktyki opisanej w pkt V decyzji Przedsiębiorca nie wskazywał w zawieranych umowach zasad i terminów spłat pożyczki u niego zaciągniętej, czyli podstawowych warunków umowy pożyczki, a ich nieznajomość przekłada się na negatywne dla konsumentów skutki również na etapie wykonywania kontraktu.

Za niedopuszczalne Sąd również uznał przedstawianie przez Spółkę w zawieranych umowach o kredyt konsumencki nieprawdziwej rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (pkt II.2 i VI.2 decyzji), gdyż zdecydowanie parametr ten mógł mieć wpływ na decyzję konsumenta w przedmiocie zawarcia umowy. Jak wynika zaś z obliczeń Prezesa UOKiK odchylenie tego parametru przynajmniej w ramach działań opisanych w pkt VI.2 decyzji było duże, podczas gdy profesjonalny Przedsiębiorca powinien w sposób staranny obliczać wartość wskaźnika przekazywanego do

wiadomości konsumentów, weryfikować poprawność stosowanych obliczeń i sprawdzać czy właściwie wypełnia obowiązki nałożone przez ustawodawcę.

Z dezaprobatą Sąd ocenił określone w pkt IV decyzji działanie Spółki polegające na stosowaniu opłaty za prowadzenie rachunku technicznego w sytuacji, kiedy czynności związane z prowadzeniem tego rachunku wynikają z zawarcia umowy głównej pożyczki, tak więc opłacie tej nie odpowiada ekwiwalentne świadczenie ze strony pożyczkodawcy. Spółka dopuszczając się przedmiotowej praktyki wykorzystywała zatem posiadaną przewagę kontraktową, zniekształcając prawa i obowiązki stron w sposób niezgodny z dobrymi obyczajami.

Z uwagi na specjalistyczną działalność Przedsiębiorcy, mającą daleko idące konsekwencje dla zaciągających u niego pożyczek konsumentów, wykluczone jest wprowadzanie konsumenta w błąd. Jednak Przedsiębiorca dopuszczał się na etapie kontraktu wprowadzania w błąd co do całkowitego kosztu pożyczki (pkt VI.1 decyzji) oraz proporcji pomiędzy całkowitą kwotą kredytu a całkowitym kosztem kredytu (pkt II.1 decyzji).

Tego typu praktyki stosowane przez Przedsiębiorcę były niekorzystne dla konsumenta, gdyż nie był on rzetelnie powiadamiany o istotnych warunkach proponowanej pożyczki, której uzyskanie miało znaczące dla niego skutki finansowe. Przedmiotowe braki zawierał już formularz informacyjny, mający wpływ na ubieganie się przez konsumenta o udzielenie pożyczki, tak więc praktyka ta rozpoczynała się na etapie przedkontraktowym. Na etapie zawierania kontraktu Przedsiębiorca nie zamieszczał w umowach kredytu konsumenckiego również stosownych danych, co mogło powodować obciążanie konsumenta kosztami, o których nie miał wiedzy, a przez to wpływać na wywiązanie się przez konsumenta z przyjętego zobowiązania.

Wadliwe opracowanie wzorców przez Przedsiębiorcę powodowało więc, iż konsument nie otrzymywał istotnych wiadomości stanowiących minimum przy ocenie samego produktu finansowego, jak też ryzyka wynikającego z zadłużenia u Przedsiębiorcy. Przy czym ww. braki informacyjne były wynikiem co najmniej nieumyślnego postępowania Przedsiębiorcy. Niedozwolone praktyki dotyczą jednak rynku usług finansowych, a od przedsiębiorców działających na takim rynku wymaga się szczególnej solidności, uczciwości i prawości, stąd wszelkie odstępstwa i naruszenia słusznych interesów konsumentów zasługują na surowe sankcje, zwłaszcza, że działania Przedsiębiorcy ukierunkowane były na skłonienie konsumentów do zawarcia kontraktu.

Wymierzając kary Prezes UOKiK prawidłowo uwzględnił, że naruszenia oznaczone w pkt I, II, IV decyzji trwały od 06 lutego 2012 r. ponad rok, czyli była to praktyka długotrwała, natomiast naruszenia określone w pkt V decyzji - co najmniej od października 2011 r. do 05 lutego 2012 r. i w pkt VI decyzji - od 18 grudnia 2011 r. do 05 lutego 2012 r., czyli obejmowały krótsze okresy. Okolicznością łagodzącą jest w tych dwóch ostatnich przypadkach zaniechanie stosowania zakazanych praktyk przez powoda. Jeśli chodzi zaś o trzy pierwsze praktyki, w ocenie Sądu, Prezes Urzędu słusznie wziął pod uwagę pozytywną reakcję Przedsiębiorcy na wszczęcie postępowania poprzez podjęcie działań mających na celu zaprzestanie praktyk, jakkolwiek nie stanowiących pełnego zaprzestania. Wprawdzie Przedsiębiorca nie zaniechał stosowania tych praktyk, jednak zobowiązał się do zakończenia ich stosowania w terminie 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Mając powyższe na względzie, Sąd zważył, że orzeczona w: pkt VIII.1 decyzji kara w wysokości 29.008 zł za stosowanie praktyk wymienionych w pkt I Decyzji, w pkt VIII.2 kara w wysokości 54.390 zł za stosowanie praktyki wymienionej w pkt II decyzji, w pkt VIII.4 kara w wysokości 36.259 zł za praktyki określone w pkt IV decyzji, w pkt VIII.5 kara w wysokości 22.562 zł za praktyki określone w pkt V decyzji, w pkt VIII.6 kara w wysokości 42.303 zł za praktyki określone w pkt VI decyzji, jest odpowiednia do stopnia oraz zakresu naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dokonanego przez powoda.

Sąd podkreślił, że w roku poprzedzającym wymierzenie kar (2012 r.) przychód powoda ogółem wyniósł 20.144.234,46 zł, a dochód 2.339.361,40 zł, tak więc wymiar przedmiotowych kar, nie wpłynie istotnie na płynność finansową Przedsiębiorcy.

Sąd zaznaczył także, że kara pieniężna ma pełnić funkcję prewencji szczególnej i ogólnej, a więc być zarówno realną, odczuwalną dolegliwością dla ukaranego podmiotu, będącą reakcją na naruszenie przepisów, ale także wyraźnym ostrzeżeniem na przyszłość. Natomiast nienałożenie na Przedsiębiorcę kary bądź jej zmniejszenie, w ocenie Sądu, stałoby w sprzeczności z celami prewencyjnymi sankcji za niezastosowanie się powoda do obowiązujących wymagań prawa, jak również represyjno-wychowawczymi, zmierzającymi do wymuszenia na ukaranym przestrzegania reguł prawnych w przyszłości.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że ustalone w postępowaniu okoliczności niniejszej sprawy w pełni uzasadniają nałożenie na powoda kar pieniężnych za praktyki opisane w Decyzji w wysokościach ustalonych przez Prezesa UOKiK w zaskarżonej Decyzji, a zatem nie mógł zostać uwzględniony wniosek powoda o uchylenie lub zmianę Decyzji w tym zakresie.

Nadto odnosząc się do zarzutów powoda dotyczących procedury administracyjnej Sąd stwierdził, iż nie mogą być one skuteczne w postępowaniu przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Z tych względów Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił wniesione przez powoda odwołanie w pozostałej części na podstawie art. 479^{31a} § 1 k.p.c. wobec braku podstaw do jego uwzględnienia.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., rozdzielając te koszty w proporcji do uwzględnionych żądań stron.

Apelacje od powyższego wyroku wniosły obie strony. Pozwany zaskarżył wyrok w części dotyczącej pkt 1 i 4. Wyrokowi zarzucił:

naruszenie przepisów prawa materialnego tj.

1. art. 24 ust.1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania decyzji (...) z dnia 31 grudnia 2013 r. (Dz.U. Nr 50 poz 331 ze zm.), poprzez błędną wykładnię tego przepisu, a w efekcie jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na błędnym uznaniu przez SOKIK, iż wynikająca z tego przepisu przesłanka bezprawności działania może dotyczyć wyłącznie przedsiębiorcy, który nie stosuje się do orzeczonego wobec niego zakazu naruszania zbiorowych interesów konsumentów;

2. art. 26 ust. 1 w związku art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50 poz 331 ze zm.), poprzez niewłaściwe uznanie przez Sąd I instancji, iż w sprawie nie zaszły okoliczności do zastosowania w.w przepisu w pkt III zaskarżonej decyzji, wobec bezzasadności postawienia zarzutu naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

3. art. 27 ust. 1 i 2 w związku art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50 poz 331 ze zm.), poprzez niewłaściwe uznanie przez Sąd I instancji, iż w sprawie nie zaszły okoliczności do zastosowania w.w przepisu w pkt VII zaskarżonej decyzji, wobec bezzasadności postawienia zarzutu naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

4. naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 w związku art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50 poz 331 ze zm.), poprzez niewłaściwe uznanie przez Sąd I instancji, iż w sprawie nie zaszły okoliczności do jego zastosowania, wobec bezzasadności postawienia zarzutu naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ponadto w ocenie pozwanego Prezesa UOKIK, zaskarżony wyrok może naruszać art. 479 (31 a) § 3 kpc, poprzez wydanie orzeczenia uchylającego decyzję pozwanego, pomimo, że decyzja nie została wydana ani bez podstawy prawnej ani z rażącym naruszeniem prawa.

W związku z przedstawionymi zarzutami wniósł o:

1/ zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt 1, poprzez wydanie orzeczenia o oddaleniu odwołania powoda oraz w pkt 4 poprzez zasądzenie kosztów postępowania za I instancję stosowanie do wyniku postępowania wg norm przepisanych lub

2/ uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt 1 i 4 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

oraz

3/ zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Apelację wniósł również powód, zaskarżając wyrok w części t.j. w zakresie pkt 2. Wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego t.j.:

1/ art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2017r. poz. 229 ze zm.) w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 10 w zw. z art. 14 ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2011r. Nr 126 poz. 715) poprzez błędną wykładnie w/w przepisów i w konsekwencji przyjęcie, że działanie powoda wskazane w pkt I.1 decyzji nosiło znamiona bezprawności i godziło w zbiorowe interesy konsumentów, stanowiąc praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy,

2/ art. 24 ust. 1 i 2 ustawy w zw. z art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy o kredycie poprzez błędną wykładnię w/w przepisów i w konsekwencji przyjęcie, że działanie powoda wskazane w pkt I.2 decyzji nosiło znamiona bezprawności i godziło w zbiorowe interesy konsumentów, stanowiąc praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy,

3/ art. 24 ust. 1 i 2 ustawy w zw. z art. 4 ustawy o kredycie poprzez błędną wykładnię w/w przepisów i w konsekwencji przyjęcie, że działanie powoda wskazane w pkt V decyzji nosiło znamiona bezprawności i godziło w zbiorowe interesy konsumentów, stanowiąc praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy,

4/ naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy poprzez niewłaściwe zastosowanie i błędne przyjęcie, że działanie powoda wskazane w pkt II, IV i VI stanowiły praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów,

5/ naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 ustawy poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i tym samym utrzymanie przez Sąd I instancji nałożonej na powoda kart pieniężnej, przy jednoczesnym braku uwzględnienia okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia ustawy, a także uprzedniego naruszenia przepisów tej ustawy.

W związku z powyższymi zarzutami wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt 2 oraz orzeczenie co do istoty sprawy t.j. uchylenie decyzji Prezesa UOKiK z dnia 31 grudnia 2013r. w zakresie pkt I, II, IV, V, VII.1, VIII.2, VIII. 4, VIII.5 i VIII.6. Wniósł również o zasądzenie na rzecz powoda kosztów procesu za obie instancje.

Pozwany w odpowiedzi na apelację powoda wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Powód pozostawił apelację pozwanego do uznania Sądu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Sąd I instancji w sposób prawidłowy zastosował przepisy prawa materialnego t.j. art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U.nr 50 poz. 331 ze zm., dalej jako: ustawa okik) - w brzmieniu obowiązującym do dnia do dnia wejścia w życie nowelizacji wprowadzonej ustawą z dnia 5 sierpnia 2015r. o zmianie ustawy o ochronie

konkurencji i konsumentów oraz niektórych ustaw, jak również nie naruszył art. 26 ust. 1 i art. 27 ust. 1 i 2 ustawy okik oraz art. 479^{31a} § 3 k.p.c.

Z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy okik wynika, że zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zaś przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} ustawy z dnia 17 listopada 1964r.- kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.).

Odnośnie wykładni cytowanego przepisu w orzecznictwie występowały rozbieżności.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 listopada 2015 r., sygn. akt III CZP 17/15, z której wynika, że przewidziana w art. 479^{43} k.p.c. rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa jednokierunkowo t.j. na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, przeciwko któremu ten wyrok został wydany. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że „odmienność interesów reprezentowanych po stronie czynnej i biernej postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone daje podstawę do zajęcia stanowiska, że - jakkolwiek brzmienie art. 479^{43} k.p.c. nie przewiduje odpowiedniego zróżnicowania trzeba w ramach wykładni dokonać jego teleologicznej redukcji. Powinna ona skutkować przyjęciem, że przewidziana w tym przepisie rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa jednokierunkowo, tj. na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, przeciwko któremu ten wyrok został wydany. W efekcie omawiany wyrok działa na rzecz wszystkich, tj. strony powodowej i wszystkich osób trzecich, ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy.” Sąd Apelacyjny przychyla się do poglądu Sądu Najwyższego, że „ograniczenie działania prawomocności wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wyłącznie do pozwanego przedsiębiorcy oznacza, że niekorzystne skutki tego wyroku kierowane są jedynie do tego podmiotu, który miał zapewnione prawo do wysłuchania w postępowaniu.”

Stanowisku zawartemu w powyższej uchwale Sądu Najwyższego nie sprzeciwia się treść wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie C-119/15, Biuro (...) sp. z o.o. sp.k. w D. przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (ECLI:EU:C:2016:987).

Analiza treści wyroku Trybunału Sprawiedliwości nie daje w podstaw do przyjęcia, że zasada efektywności prawa unijnego nakazuje akceptację wariantu interpretacyjnego odmiennego od tego, który za właściwy uznał Sąd Najwyższy. Wywody Trybunału Sprawiedliwości odnoszą się do tego, czy relewantne unijne unormowania „stoją (...) na przeszkodzie temu, by stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do krajowego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone mogło zostać uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wpisem owych postanowień do wspomnianego rejestru, za działanie bezprawne, stanowiące podstawę nałożenia kary pieniężnej z tego tytułu”. Nie wynika z nich, aby obowiązkiem państw członkowskich było wprowadzenie do krajowych systemów prawnych takich rozwiązań. Brak podstaw by przyjąć, że uwzględnienie wskazanej uchwały Sądu Najwyższego prowadzi do obniżenia poziomu efektywności przyjętych w prawie polskim reguł ochrony konsumenta poniżej standardów wynikających z prawa Unii Europejskiej.

Podkreślić należy też, że Trybunał Sprawiedliwości nie badał bezpośrednio zgodności prawa polskiego w prawem unijnym, lecz dokonywał wykładni prawa Unii Europejskiej.

Na poparcie tezy o braku sprzeczności uchwały Sądu Najwyższego z rozstrzygnięciem Trybunału Sprawiedliwości należy przywołać stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 7 marca 2017r. (III SK 1/15).

Sąd Najwyższy uznał, że wyrok Trybunału nie oznacza bowiem, że prawo unijne nakazuje przyjęcie szerokiego skutku wpisu postanowienia do rejestru. Kwestia ta została pozostawiona prawodawcy krajowemu. Art. 24 ust. 2 ustawy okik nie jest samoistnym źródłem bezprawności praktyki wymienionej w pkt 1, zaś z przytoczonej uchwały III CZP 17/15 wynika, że rozszerzona prawomocność działa jedynie na niekorzyść konkretnego przedsiębiorcy, który był stroną postępowania zakończonego wpisem postanowienia do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Sąd krajowy orzekający w sprawie z odwołania od decyzji Prezesa UOKiK stwierdzającej naruszenie zakazu z art. 24 ust. 1 przez praktykę o której mowa w art. 24 ust 2 pkt 1 nie ma obowiązku dokonywania prounijnej wykładni art. 24 by opisane zachowanie uznać za bezprawne z mocy tego przepisu.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że wymienione w decyzji wyroki Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdzające abuzywność wymienionych w decyzji klauzuli nie zostały wydane w stosunku do powoda. Z tych względów stosowanie przez niego klauzul wskazanych w pkt III, VII.1, VII.2 decyzji nie może być uznane za bezprawne.

W konsekwencji brak podstaw do nałożenia na powoda kary pieniężnej na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy okik, stąd prawidłowe było uchylenie przez Sąd I instancji decyzji w pkt VIII. 3 i VIII.7.

Z tych względów na mocy art. 385 k.p.c. apelacja pozwanego jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Nie potwierdziły się również zarzuty zawarte w ***apelacji powoda***.

Na wstępie wskazać należy, że zgodnie z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy okik zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy, w tym między innymi nieuczciwe praktyki rynkowe (art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy okik). Celem powyższego przepisu jest ochrona konsumenta jako nieprofesjonalnego uczestnika obrotu. Bezprawność oznacza sprzeczność zachowania przedsiębiorcy z powszechnie obowiązującym porządkiem prawnym, a więc zarówno z normami prawnymi, jak również z dobrymi obyczajami i zasadami współżycia społecznego. Bezprawność jest przy tym obiektywnym czynnikiem, a więc jest niezależna od winy i jej stopnia, jak również bez znaczenia jest świadomość istnienia naruszeń. Jest również niezależna od wystąpienia szkody. Interes konsumentów, jedynie jako interes prawny (nie faktyczny) jest rozumiany jako ich określone potrzeby i uprawnienia, które zostały uznane przez ustawodawcę za godne ochrony. Interes jest zbiorowy, gdy odnosi się do wszystkich - aktualnych lub potencjalnych klientów przedsiębiorcy, gdy zagraża interesom członków zbiorowości konsumentów.

Przesłankami praktyki określonej w art. 24 ust. 2 ustawy okik są więc:

1) bezprawność działania przedsiębiorcy,

2) godzenie tymi działaniami w zbiorowy interes konsumentów.

Sąd I instancji zasadnie przyjął, że działanie powoda wskazane w pkt I.1 decyzji nosiło znamiona bezprawności i godziło w zbiorowe interesy konsumentów, stanowiąc praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy okik w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 10 w zw. z art. 14 ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2011r. Nr 126 poz. 715). Powód w formularzu informacyjnym dotyczącym wzorca „Umowy o limit pożyczkowy nr..” nie umieszczał w rubryce dotyczącej kosztów kredytu, informacji o opłacie administracyjnej, stanowiącej prowizję pobieraną przez powoda.

Z art. 13 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim wynika, jakie dane przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest zobowiązany podać konsumentowi na trwałym nośniku. Pkt 10 tego przepisu określa obowiązek wskazania informacji o innych kosztach kredytu, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z zawartą umową o kredyt konsumencki. W ocenie Sądu Apelacyjnego powód winien jednoznacznie podać wysokość opłaty administracyjnej i informacja ta powinna znaleźć się w rubryce dotyczącej kosztów kredytu. Nie jest wystarczające umieszczenie ogólnej informacji (w rubryce „zasady i terminy spłaty kredytu”) oraz określenie

jej wysokości w harmonogramie spłat limitu pożyczkowego będącego załącznikiem do „Umowy o limit pożyczkowy nr..". Opłata administracyjna jako inny koszt kredytu powinna zostać wskazana w rubryce dotyczącej kosztów kredytu. Jak trafnie stwierdził Sąd I instancji wynika to z celu, w jakim ustawodawca określił wzór formularza informacyjnego oraz poszczególne rubryki, w tym wyodrębnił rubrykę dotyczącą kosztów kredytu. Stąd umieszczenie tych danych w innych miejscach stanowi przejaw dezinformacji i stanowi działanie bezprawne.

Nieuzasadniony okazał się również zarzut odnoszący się do pkt I.2 decyzji, dotyczący naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy okik w zw. z art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim.

Zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim, umowa o kredyt konsumencki powinna określać roczną stopę oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu. Prezes Urzędu zakwestionował określenie wysokości odsetek we wzorcu „Umowy o limit pożyczkowy nr...", które zostało przez powoda wskazane następująco: „Za każdy dzień opóźnienia w spłacie Pożyczkobiorca jest zobowiązany do spłaty odsetek maksymalnych, stanowiących czterokrotność stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego". Wynika stąd, że brak jest wskazania rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego zgodnie z wymogiem art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim. Powód określił jedynie sposób obliczania rocznej stopy oprocentowania, co nie nie spełnia wymogu określonego w/w przepisem. Stąd działanie powoda uznać należy za bezprawne.

Podobnie bezzasadny jest zarzut zarzut odnoszący się do pkt V decyzji, dotyczący naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy okik w zw. z art. 4 ustawy o kredycie konsumenckim. Wbrew twierdzeniu powoda Sąd I instancji dokonał prawidłowej wykładni wskazanych przepisów i prawidłowo je zastosował.

Art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2001r., Nr 100, poz. 1081), która ma zastosowanie w niniejszej sprawie, gdyż ocena dotyczy wzorca umowy „Umowa o pożyczkę gotówkową nr..." stosowanego przez powoda do dnia 17 grudnia 2011r. Zgodnie z tym przepisem umowa o kredyt konsumencki powinna być zawarta na piśmie, chyba że odrębne przepisy przewidują inną szczególną formę. Kredytodawca jest obowiązany niezwłocznie doręczyć konsumentowi egzemplarz umowy. W myśl art. 4 ust. 2 pkt 3 w/w ustawy, umowa powinna zawierać następujące dane: zasady i terminy spłaty kredytu.

Z powyższego wynika, że zasady i terminy spłaty kredytu są obligatoryjnymi elementami, które powinny znaleźć się w umowie o kredyt konsumencki. W przedmiotowym wzorcu tych elementów zabrakło. Powód udzielał pożyczek tzw. „chwilówek". Mimo twierdzeń, że pożyczkobiorcy spłacają je jednorazowo w terminie spłaty, z treści wzorców umownych wynika możliwość spłaty pożyczki w ratach. Wynika to np z pkt 6 wzorca o treści: zaliczenie spłat dokonywanych przez pożyczkobiorcę na poczet spłaty zadłużenia odbywa się w następującej kolejności: kapitał, opłata administracyjna, odsetki, koszty windykacyjne. Ponadto sama umowa przewiduje możliwość spłaty zadłużenia przed terminem, nie określa natomiast szczegółowych zasad i terminów rozliczenia się przedsiębiorcy z pożyczkobiorcą. Analogiczna sytuacja występuje w przypadku wzorca „Umowa o pożyczkę gotówkową nr...", stosowanego przez powoda w okresie od 18 grudnia 2011r. do 5 lutego 2012r.). Brak wskazania obligatoryjnych elementów we wzorcach umownych świadczy o bezprawności działania przedsiębiorcy.

Nie potwierdziły się także zarzuty naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy okik poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i błędne przyjęcie, że działania powoda wskazane w pkt II, IV i VI stanowiły praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

W przypadku praktyk opisanych w pkt II decyzji Sąd I instancji uznał, że stanowiły one nieuczciwe praktyki rynkowe określone w art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171 poz. 1206).

Wskazać należy, że pojęcie praktyki rynkowej zostało zdefiniowane w art. 2 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, gdzie określono, że przez praktyki rynkowe rozumie się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, oświadczenie lub informację handlową, w szczególności reklamę i marketing,

bezpośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta. Sąd I instancji trafnie zauważył, że odpowiednio sformułowane treści zawarte we wzorcach umów stosowanych przez powoda dotyczących kredytu konsumenckiego miały istotny związek i przełożenie na decyzje konsumentów co do zawarcia z nim umowy.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu. W myśl natomiast art. 4 ust. 2 tej ustawy za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd oraz agresywną praktykę rynkową, a także stosowanie sprzecznego z prawem kodeksu dobrych praktyk, jeżeli działania te spełniają przesłanki określone w ust. 1. Stosownie do treści art. 5 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, praktykę rynkową uznaje się za działanie wprowadzające w błąd, jeżeli działanie to w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął, przy czym, w świetle art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy wprowadzającym w błąd zachowaniem może być zwłaszcza rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji.

Ocena każdej praktyki stosowanej przez przedsiębiorcę, w tym praktyki polegającej na wprowadzaniu w błąd musi się odnosić do przeciętnego konsumenta, którego ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym w art. 2 pkt 8 definiuje jako tego, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny; oceny dokonuje się z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, językowych i przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, przez którą rozumie się dającą się jednoznacznie zidentyfikować grupę konsumentów, szczególnie podatną na oddziaływanie praktyki rynkowej lub na produkt, którego praktyka rynkowa dotyczy, ze względu na szczególne cechy, takie jak wiek, niepełnosprawność fizyczna lub umysłowa.

Wobec zakreślonego przedmiotu działalności przedsiębiorcy zainteresowanymi jego produktami byli roztropni, przeciętnie zorientowani konsumenci szukający na rynku środków finansowania.

Praktyka zarzucona powodowi w pkt II.1 decyzji polegała na doliczaniu kredytowanych kosztów kredytu t.j opłaty za otwarcie rachunku technicznego, zarówno do całkowitej kwoty kredytu, jak i całkowitego kosztu kredytu, co uniemożliwiało konsumentom rzetelne porównywanie ofert różnych przedsiębiorców.

Zgodnie z art. 5 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim, całkowity koszt kredytu to wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności:

a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże, jeżeli są znane kredytodawcy

b) koszty usług dodatkowych, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

W myśl art. 5 pkt 7 powyższej ustawy całkowita kwota kredytu to suma wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt.

Powód podał, że do „całkowitej kwoty limitu", czyli całkowitej kwoty kredytu dolicza kredytowane koszty tj. „opłatę za otwarcie rachunku technicznego", podczas gdy opłata ta wliczana jest także do „łącznej kwoty odsetek i opłat, podlegających spłacie za okres trwania umowy", czyli całkowitego kosztu kredytu. Kredytowane koszty kredytu nie powinny być wliczane do całkowitej kwoty kredytu, gdyż nie są przekazywane do dyspozycji konsumenta w ramach udzielonego kredytu. Jak wskazano powyżej całkowita kwota kredytu to suma wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt. Kredytowany koszt kredytu, w niniejszym przypadku „opłata za otwarcie rachunku technicznego" nie jest więc w rzeczywistości kwotą udostępnianą konsumentowi, stanowi zaś koszt kredytu.

Konsument może przypuszczać, że całkowitą kwotę kredytu stanowi kwota, którą będzie mógł wydatkować na własne cele. W niniejszym przypadku tak nie jest, gdyż konsument nie może konsumować kosztów należnych przedsiębiorcy w związku z udzieleniem kredytu. Słuszny jest więc wniosek Sądu I instancji, że konsument nie tylko zostaje wprowadzony w błąd co do faktycznej kwoty uzyskiwanej od przedsiębiorcy w ramach kredytu na własne potrzeby, ale nie będzie też mógł właściwie porównać całkowitej kwoty kredytu z całkowitymi kosztami kredytu, w tym z ofertami innych przedsiębiorców udzielających kredytów przez co mógłby podjąć decyzję o zawarciu umowy w oparciu o mylne przesłanki. Przesądza to zatem o naruszeniu przez spółkę ww. przepisów prawa.

Podobnie należało ocenić postępowanie powoda polegające na podawaniu konsumentowi w Umowie o limit pożyczkowy nr... nieprawdziwej informacji o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, poprzez prezentowanie informacji o jej wysokości wyliczonej przy błędnym założeniu, że kredytowane koszty kredytu powinny zostać uwzględnione w kwocie wypłaty, o której mowa w załączniku nr 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim. Może to powodować lub powoduje wprowadzenie przeciętnego konsumenta w błąd i podjęcie przez niego decyzji, której inaczej by nie podjął, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 oraz art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

Zgodnie z art. 5 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim rzeczywista roczna stopa oprocentowania to całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym. Wzór obliczania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania zawarty jest w załączniku nr 4 do ustawy o kredycie konsumenckim. Stąd zawarte w przepisach działanie matematyczne pozwala na ukazanie proporcji całkowitego kosztu kredytu do jego całkowitej kwoty. Kredytodawcy obowiązani są informować o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania po to, aby konsument mógł w łatwy sposób porównać koszty kredytu konsumenckiego oferowane przez poszczególnych kredytodawców. Jak wskazano powyżej, powód nieprawidłowo zaliczał kredytowane koszty kredytu w postaci opłaty za otwarcie rachunku technicznego zarówno do kosztów kredytu, jak i do wypłacanej kwoty kredytu, stąd również przedstawiał niewłaściwą rzeczywistą roczną stopę oprocentowania. RRSO była zaniżana. Konsument nie znał więc prawdziwej, wyższej RRSO, mimo, że zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim umowa kredytu/pożyczki powinna określać m.in. rzeczywistą roczną stopę oprocentowania.

Konsekwencją działań Spółki polegających na podawaniu niewłaściwej RRSO była dezinformacja konsumentów. Konsument przekonany więc, że pożyczka posiada bardziej atrakcyjne warunki niż w rzeczywistości mógł podjąć decyzję o zawarciu umowy pożyczki. Tym samym proces decyzyjny konsumenta ulegał zniekształceniu wskutek otrzymania nierzetelnej, wprowadzającej w błąd informacji. Słusznie również uznano, że zachowanie powoda pozostaje w sprzeczności z dobrymi obyczajami rozumianymi jako udzielanie przez przedsiębiorcę pełnej, jasnej, prawdziwej, rzetelnej informacji.

Nieuzasadnione okazały się zarzuty apelacji powoda odnoszące się do pkt IV decyzji.

Bezprawność działania powoda, polegającego na stosowaniu opłaty za prowadzenie rachunku technicznego, której nie odpowiada osobne świadczenie pożyczkodawcy, wynikała z naruszenia dobrych obyczajów. Jest to przesłanka do uznania danego zachowania za czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.). Art. 3 ust. 1 tej ustawy stanowi, że czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta. Pojęcie dobrych obyczajów jest klauzulą generalną nie posiadającą normatywnej definicji. W piśmiennictwie oraz judykaturze dominuje pogląd, że klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi w tym wypadku o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. W stosunkach z konsumentami szczególne znaczenie mają te oceny zachowań podmiotów w świetle dobrych obyczajów, które odwołują się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerość,

zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Dobre obyczaje należy więc ujmować na potrzeby niniejszej sprawy jako normy obyczajowe, wyznaczające standardy uczciwych i rzetelnych zachowań stron w praktyce kontraktowej.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie wynika, że wraz z zawarciem umowy na podstawie wzorca Umowy o limit pożyczkowy nr... konsument zobowiązany był podpisać Umowę o prowadzenie rachunku technicznego nr.... Opłata za otwarcie rachunku wynosi 49 zł. W ramach umowy o prowadzenie rachunku technicznego Przedsiębiorca zobowiązuje się do: a) prowadzenia kartoteki konsumenta w wewnętrznym systemie informatycznym, b) otwarcia i prowadzenia na rzecz konsumenta rachunku technicznego i powiązania go z rachunkiem bankowym nr... (§2 wzorca Umowy o prowadzenie rachunku technicznego nr...). Zgodnie z § 3 wzorca Umowy o prowadzenie rachunku technicznego nr... „rachunek techniczny [...] przeznaczony jest do obsługi zadłużenia oraz prowadzenia rozliczeń pieniężnych dla każdego z produktów udostępnianych usługobiorcy w ramach odrębnych umów ".

Sąd I instancji trafnie zauważył, że powyższe czynności jakie powód wykonuje w ramach prowadzenia rachunku są czynnościami normalnie wykonywanymi w trakcie rozliczania umów pożyczek. Przedsiębiorca powinien zatem zapewnić sobie środki na dokonywanie tych czynności w ramach już pobieranych opłat, prowadzenie rachunku technicznego nie jest dodatkowym świadczeniem na rzecz konsumenta, za które przedsiębiorca mógłby pobierać dodatkowe wynagrodzenie. Stąd świadczeniu konsumenta polegającemu na uiszczeniu opłaty za otwarcie rachunku technicznego nie odpowiada osobne świadczenie ze strony powoda. Brak jest więc ekwiwalentności świadczeń, dlatego naruszone są dobre obyczaje.

Sąd I instancji trafnie uznał również, że powód stosował również praktykę polegającą na niewłaściwym określaniu całkowitego kosztu pożyczki przy zawieraniu umów o pożyczkę gotówkową za pomocą wzorca umownego Umowa o pożyczkę gotówkową nr... (stosowanego od 18 grudnia 2011 r. do 5 lutego 2012 r.), co mogło powodować lub powodowało podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji, której inaczej by nie podjął. Jest to nieuczciwa praktyka rynkowa w rozumieniu art. 4 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

Kwota określająca „całkowity koszt kredytu" powinna zawierać w sobie również kwotę „kaucji windykacyjnej" stosowanej obligatoryjnie przez powoda, pobieranej na zabezpieczenie spłaty zadłużenia wynikającego z umowy. Jednak w zawartych przez siebie umowach pożyczki, powód posługiwał się pojęciem „całkowitego kosztu pożyczki" (kredytu) w odniesieniu do kwoty nieuwzględniającej „kaucji windykacyjnej", mimo, że z art. 30 ust. 1 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim wynika obowiązek pożyczkodawcy do podania wszystkich założeń przyjętych do obliczenia całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta, podczas gdy w jej skład wchodzi w myśl art. 5 pkt 8 ustawy o kredycie konsumenckim „całkowity koszt kredytu" i całkowita kwota kredytu", które w sumie dają całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta.

Sąd I instancji trafnie zauważył, że kaucja windykacyjna stanowi w istocie ukryty koszt pożyczki niewyrażony w całkowitym koszcie pożyczki w szczególności, że nie będzie podlegać zwrotowi w całości lub części, gdyż rozliczana w dniu spłaty pożyczki. Pomniejszanie przez powoda całkowitego kosztu pożyczki o kaucję windykacyjną prowadzić więc może do podjęcia przez konsumenta decyzji dotyczącej zawarcia umowy, której inaczej by nie podjął, a zatem przemawia za uznaniem bezprawności przedmiotowej praktyki.

Należy też podzielić pogląd Sądu I instancji, że działanie powoda polegające na błędnym określaniu rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (RRSO) w umowach zawieranych za pomocą wzorca umownego Umowa o pożyczką gotówkową nr.... (stosowanego od 18 grudnia 2011 r. do 05 lutego 2012 r.), może powodować lub powoduje podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji, której inaczej by nie podjął, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Aktualne pozostają rozważania w tym zakresie dotyczące zarzutów dotyczących pkt II decyzji.

Wbrew kolejnemu zarzutowi apelacji Sąd I instancji nie naruszył art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 ustawy okik.

Na podstawie powyższych przepisów Prezes UOKiK uprawniony jest do nałożenia na powoda kary pieniężnej w wysokości do 10 % przychodu przedsiębiorcy osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania zakazanej praktyki. Przy ustalaniu kar pieniężnych należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Nie budzi wątpliwości w orzecznictwie, że w mimo, że kary pieniężne nakładane na przedsiębiorców na podstawie ustawy okik uważane są za sankcje administracyjnoprawne, nie zaś sankcje karne, to w zakresie, w jakim dochodzi do wymierzenia przedsiębiorcy kary pieniężnej, zasady sądowej weryfikacji decyzji organu, powinny odpowiadać wymaganiom analogicznym do tych, jakie obowiązują sąd orzekający w sprawie karnej. Wymogi składające się na podwyższony standard ochrony przedsiębiorcy to np. obowiązek spoczywający na Prezesie UOKiK wykazania istnienia przesłanek nałożenia kary pieniężnej oraz obowiązek Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadzenia dogłębnej analizy w odniesieniu do przesłanek wysokości kary pieniężnej.

Wskazać należy również, że środki represji, którymi dysponuje organ ochrony konkurencji, muszą być stosowane zgodnie z zasadą proporcjonalności. a więc powinny być one odpowiednie, konieczne i współmierne do realizacji założonego celu.

Kara pieniężna uregulowana w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy okik ma charakter fakultatywny. Prezes UOKiK podejmując decyzję co do nałożenia kary działa w granicach uznania administracyjnego, jednakże powinien kierować się celami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i interesem publicznoprawnym.

W sprawie niniejszej Sąd I instancji w sposób prawidłowy, że charakter naruszenia uzasadnia nałożenie na przedsiębiorcę kary pieniężnej.

Wymierzając kary uwzględniono, że naruszenia oznaczone w pkt I, II, IV decyzji trwały od 6 lutego 2012 r. ponad rok, czyli była to praktyka długotrwała, natomiast naruszenia określone w pkt V decyzji - co najmniej od października 2011 r. do 5 lutego 2012 r. i w pkt VI decyzji - od 18 grudnia 2011 r. do 5 lutego 2012 r., czyli obejmowały krótsze okresy. Wzięto pod uwagę okoliczność łagodzącą czyli zaniechanie stosowania zakazanych praktyk przez powoda (pkt V i VI). W przypadku praktyk z pkt I, II, IV decyzji uwzględniono pozytywną reakcję powoda na wszczęcie postępowania poprzez podjęcie działań mających na celu zaprzestanie praktyk, jednak nie stanowiących pełnego zaprzestania. Przedsiębiorca nie zaniechał stosowania tych praktyk, jednak zobowiązał się do zakończenia ich stosowania w terminie 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Sąd I instancji uznał, że orzeczona w: pkt VIII.1 decyzji kara w wysokości 29.008 zł za stosowanie praktyk wymienionych w pkt I Decyzji, w pkt VIII.2 kara w wysokości 54.390 zł za stosowanie praktyki wymienionej w pkt II decyzji, w pkt VIII.4 kara w wysokości 36.259 zł za praktyki określone w pkt IV decyzji, w pkt VIII.5 kara w wysokości 22.562 zł za praktyki określone w pkt V decyzji, w pkt VIII.6 kara w wysokości 42.303 zł za praktyki określone w pkt VI decyzji, jest odpowiednia do stopnia oraz zakresu naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dokonanego przez powoda, uwzględnia również przychód (20.144.234,46 zł) i dochód powoda za rok 2012 (2.339.361,40 zł) . Sąd Apelacyjny podziela to stanowisko.

Z tych względów apelacja powoda podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego oparto na mocy art. 100 k.p.c. znosząc je wzajemnie pomiędzy stronami.

Magdalena Sajur- Kordula Aldona Wapińska Maciej Dobrzyński